

A – Dejavnost Sodišča prve stopnje leta 2008

Marc Jaeger, predsednik

Po številnih spremembah leta 2007 zaradi delne zamenjave članov Sodišča prve stopnje in pristopov se je sestava Sodišča prve stopnje leta 2008 manj spreminjala. Večja sprememba se je vendarle zgodila, saj je odšel John D. Cooke, skoraj 13 let sodnik na Sodišču prve stopnje, ki ga je nadomestil Kevin O'Higgins.

Vendar so se za Sodišče prve stopnje pomembno spremenili način dela in dosežki.

Sodišče prve stopnje je zaradi nenehnega večanja števila zadev in posledično sodnih zao-stankov posodobilo svoj način dela, organiziranost in delovanje. Da bi se izboljšala učinkovitost Sodišča prve stopnje, so bile poglobljeno preučene različne faze vodenja spisov in postopek priprave odločb, ne da bi se pri tem poseglo v kakovost sprejetih odločitev. Razvitih je bilo več statističnih orodij in orodij za upravljanje. Poleg tega je bil spremenjen Poslovnik, da bi se Sodišču prve stopnje omogočilo odločanje o tožbah s področja intelektualne lastnine, ne da bi opravilo ustni postopek, razen če ena od strank vložijo predlog, v katerem navede razloge, zaradi katerih želi biti slišana.

Zaradi vseh sprejetih ukrepov in, splošneje, nenehnega prizadevanja za učinkovitost so vidni številni dosežki obsežnega dela, ki so ga opravili člani in osebje Sodišča prve stopnje. Tako je bilo v preteklem letu rešenih 605 zadev, kar je 52 odstotkov več v primerjavi s prejšnjim letom, število obravnav pa se je leta 2008 podvojilo (341 v primerjavi s 172 leta 2007). Povprečno trajanje postopka na tej stopnji se je precej skrajšalo (24,5 meseca v primerjavi s 27,7 meseca leta 2007), vendar je treba stanje še izboljšati.

Sodišče prve stopnje se bo moralo leta 2009 še naprej truditi v tej smeri in pričakuje še večji uspeh zaradi polnega izvajanja uvedenih reform. Preteklo leto namreč ni bilo izjemno samo glede števila rešenih zadev, ampak tudi glede vloženi (432 leta 2006, 522 leta 2007 in 629 leta 2008). Število nerešenih zadev se je rahlo povečalo (1178 v primerjavi s 1154 leta 2007). Posledica tega je lahko podaljšanje trajanja postopkov. Glede na sistemski razvoj sporov je treba poglobljeno razmisliti o načinu in sredstvih, zlasti strukturnih, ki bi Sodišču prve stopnje omogočili, da v interesu strank postopka še naprej zagotavlja kakovostno obravnavanje zadev in hkrati skrajša trajanje postopka.

Iz sporov, predloženih Sodišču prve stopnje, je tudi to leto razvidna vedno večja raznolikost postavljenih pravnih vprašanj in obravnavanih področij (konkurenca, državne pomoči, okolje, regionalna politika, trgovinska politika, skupna zunanja in varnostna politika, pravo institucij, intelektualna lastnina, javna naročila itd.). Razvidna je tudi težnja k večanju števila postopkov za izdajo začasne odredbe, ki je bila ugotovljena že prejšnje leto, in sicer je bilo leta 2008 vloženi 58 predlogov za izdajo začasne odredbe, 57 postopkov za izdajo začasne odredbe pa je bilo končanih. Na naslednjih straneh bodo na kratko predstavljene smernice sodne prakse. Zaporedno bodo obravnavani spori o zakonitosti (I), odškodninski spori (II), pritožbe (III) in predlogi za izdajo začasne odredbe (IV).

I. Spori o zakonitosti

Dopustnost tožb, vloženih na podlagi člena 230 ES

1. Avtor akta

V členu 230 ES je določeno, da sodišča Skupnosti nadzirajo zakonitost aktov, ki jih skupaj sprejemata Evropski parlament in Svet, aktov Sveta, Komisije in Evropske centralne banke (ECB) ter aktov Evropskega parlamenta s pravnim učinkom do tretjih oseb. Agencije Skupnosti tako formalno niso naštetje med avtorji, katerih akti so lahko predmet ničnostne tožbe na sodišču Skupnosti.

Sodišče prve stopnje je pomembno vprašanje pasivne legitimacije teh organizacij obravnavalo v zadevi *Sogelma proti EAR* (sodba z dne 8. oktobra 2008, T-411/06, še neobjavljena), ki se je nanašala na predlog za razglasitev ničnosti odločb Evropske agencije za obnovo (v nadaljevanju: AER) s področja javnih naročil, ki so bile sprejete v okviru izvajanja akcijskega programa Skupnosti. Sodišče prve stopnje je menilo, da dejstvo, da AER ni naštetja med institucijami v členu 230 ES in da v uredbi, s katero je bila ustanovljena ta agencija, ni predvidena pristojnost sodišča Skupnosti za odločanje o ničnostnih tožbah zoper odločbe, ki se ne nanašajo na zahteve za dostop do dokumentov, ne nasprotuje temu, da na podlagi člena 230 ES nadzira zakonitost aktov te agencije.

Na podlagi sodbe Sodišča z dne 23. aprila 1986 v zadevi *Les Verts proti Parlamentu*¹, v kateri je bila potrjena pasivna legitimacija Parlamenta, je Sodišče prve stopnje namreč uveljavilo splošno načelo, da mora za vsak akt organa Skupnosti s pravnim učinkom do tretjih oseb obstajati možnost sodnega nadzora. Tako odločbe, sprejete na tej podlagi, ne morejo izgubiti lastnosti izpodbojnega akta le zaradi okoliščine, da je Komisija prenesla pristojnost odločanja na AER, saj bi sicer nastala pravna praznina. Sodišče prve stopnje je nazadnje poudarilo, da je AER pravna oseba in da je pristojna za izvajanje programov Skupnosti ter da Komisija ni sodelovala v postopku sprejetja odločbe. AER je kot avtorja izpodbijane odločbe torej mogoče določiti za toženo stranko pred Sodiščem prve stopnje, da brani navedeno odločbo.

2. Akti, zoper katere je mogoče vložiti tožbo

Akti, zoper katere je mogoče vložiti ničnostno tožbo v smislu člena 230 ES, so lahko samo ukrepi z zavezujočimi pravnimi učinki, ki posegajo v interese tožeče stranke in bistveno spremenijo njen pravni položaj.²

V zadevi *Italija proti Komisiji* (sodba Sodišča prve stopnje z dne 20. novembra 2008, T-185/05, še neobjavljena) je Italijanska republika predlagala razglasitev ničnosti odločbe Komisije, na podlagi katere so zunanje objave razpisov prostih delovnih mest za visoke

¹ 294/83, Recueil, str. 1339.

² Sodba Sodišča z dne 11. novembra 1981 v zadevi *IBM proti Komisiji* (60/81, Recueil, str. 2639, točka 9).

vodstvene položaje v Uradnem listu Evropske unije do 1. januarja 2007 objavljene le v nemščini, angleščini in francoščini.

Sodišče prve stopnje je spomnilo, da ukrep, ki ga sprejme institucija in izraža le njen namen, da bo na določenem področju sledila določenim smernicam ravnanja, ni izpodbojni akt. Ker pa se institucija ne more izogniti notranjim pravilom za zaposlovanje, ki jih je sprejela sama in so del pravnega okvira, ki ga mora strogo spoštovati pri izvajanju svoje diskrecijske pravice, jih je treba obravnavati, kot da imajo zavezujoče pravne učinke. Privilegirana tožeča stranka, kot je na primer država članica, lahko torej takoj z ničnostno tožbo izpodbija zakonitost teh pravil, ne da bi morala čakati na njihovo uporabo v konkretnem primeru. Na podlagi ugotovitve, da je odločba v zvezi z jeziki objave jasna in nedvoumna in da dokončno določa vidik zavezujočih postopkov zaposlovanja, je Sodišče prve stopnje sklepalo, da je tožba dopustna.

V sodbi z dne 5. junija 2008 v zadevi *Internationaler Hilfsfonds proti Komisiji* (T-141/05, neobjavljena, v pritožbenem postopku) je Sodišče prve stopnje v okviru ničnostne tožbe zoper dopis, s katerim je bila tožeča stranka obveščena, da ji Komisija ne bo omogočila dostopa do drugih dokumentov kot do tistih, ki jih je že posredovala s prejšnjo odločbo, presodilo, da v skladu s sodno prakso³ ugotovitve evropskega varuha človekovih pravic v zvezi s pritožbo tožeče stranke, vloženo zoper navedeno odločbo, niso novi elementi, na podlagi katerih bi se izpodbijani akt razlikoval od te odločbe. Okoliščina, da je varuh človekovih pravic menil, da je zadevna institucija storila nepravilnost, ne more spremeniti tega sklepa. V skladu s tako utemeljitvijo bi se namreč priznalo, da lahko tožeča stranka, ki ničnostne tožbe zoper prvotno odločbo ni vložila v določenih rokih, s predložitvijo zadeve varuhu človekovih pravic, če ta ugotovi nepravilnost, preprosto obide navedene roke.

3. Procesno upravičenje

(a) Posamična zadevnost

V skladu z ustaljeno sodno prakso lahko fizične in pravne osebe, na katere odločba ni naslovljena, trdijo, da jih posamično zadeva, le če nanje vpliva zaradi njihovih posebnih lastnosti ali zaradi dejanskega položaja, na podlagi katerega se razlikujejo od vseh drugih oseb, in so zato posamično opredeljeni podobno kot naslovniki.⁴

Sodišče prve stopnje je v zvezi s tem v sodbi z dne 1. julija 2008 v zadevi *Região autónoma dos Açores proti Svetu* (T-37/04, neobjavljena, v pritožbenem postopku) pojasnilo *locus standi* enot na poddržavni ravni. Tožeča stranka je zatrjevala, da jo Uredba (ES) št. 1954/2003⁵ posamično zadeva, ker naj bi, na eni strani, zanjo kot eno od najbolj oddaljenih regij Unije veljalo posebno varstvo, zlasti okoljsko in gospodarsko, na podlagi člena

³ Sklep Sodišča prve stopnje z dne 15. oktobra 2003 v zadevi *Internationaler Hilfsfonds proti Komisiji* (T-372/02, Recueil, str. II-4389, točka 40).

⁴ Sodba Sodišča z dne 15. julija 1963 v zadevi *Plaumann proti Komisiji* (25/62, Recueil, str. 197, 223).

⁵ Uredba Sveta (ES) št. 1954/2003 z dne 4. novembra 2003 o upravljanju ribolovnega navora v zvezi z nekaterimi ribolovnimi območji in viri Skupnosti ter o spremembi Uredbe (ES) št. 2847/93 in razveljavitvi uredb (ES) št. 685/95 in (ES) št. 2027/95 (UL L 289, str. 1).

299(2) ES, v katerega naj bi izpodbijana uredba posegla, in ker naj bi, na drugi strani, navedena uredba posegla v njene zakonodajne in izvršilne pristojnosti na področju ribolova.

Sodišče prve stopnje je najprej poudarilo, da splošni interes, ki ga lahko ima regija v zvezi z doseganjem rezultata, ki bi pripomogel k njeni blaginji, sam po sebi ne more zadostovati za to, da bi bila ta regija obravnavana, kot da jo akt posamično zadeva v smislu člena 230, četrti odstavek, ES. Iz sodne prakse namreč izhaja, da imajo na podlagi ureditve, določene s pogodbami, države članice, ne pa regionalni organi, pravico braniti splošni interes na svojih ozemljih. Nato je Sodišče prve stopnje menilo, da – tudi če bi bilo člen 299(2) ES mogoče razlagati tako, da Svetu omogoča, da določi posebna odstopanja za najbolj oddaljene regije, in mu tudi prepoveduje, da sprejme ukrepe, ki bi še poslabšali položaj teh regij – varstvo, ki je predvideno s tem členom, ne bi zadostovalo za utemeljitev procesnega upravičenja v skladu s sodbo Sodišča z dne 22. novembra 2001 v zadevi *Nizozemski Antili proti Svetu* (C-452/98, Recueil, str. I-8973). Sodišče prve stopnje je poleg tega poudarilo, da tožeča stranka nikakor ni navedla trditvev, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da bodo izpodbijane določbe imele škodljive učinke na staleže rib in morsko okolje na Azorih ter posledično na ohranitev ribolovnega sektorja v regiji.

Poleg tega je Sodišče prve stopnje kot odgovor na trditev tožeče stranke o zavarovanju njenih pristojnosti poudarilo, da je sodišče Skupnosti sicer priznalo pravico regionalnih organov izpodbijati akte Skupnosti, ki jim preprečujejo sprejetje aktov, ki bi jih lahko zakonito sprejeli brez posredovanja Skupnosti, ali ki jim nalagajo, da morajo odpraviti navedene akte in ravnati na določen način⁶, vendar pa se v obravnavanem primeru izpodbijane določbe sporne uredbe ne nanašajo na zakonske ali podzakonske akte, ki jih je sprejela tožeča stranka, in ne povzročajo dvomov o njihovi zakonitosti ter ne posegajo vanjo.

Nazadnje, v zvezi s trditvijo, da je v Aarhuški konvenciji predvideno, da morajo pogodbenice konvencije zagotoviti, da imajo člani javnosti dostop do postopkov za izpodbijanje dejanj organov javne oblasti, ki so v nasprotju z določbami njihovega nacionalnega prava okolja, je Sodišče prve stopnje poudarilo, da je zakonodajalec Skupnosti sprejel Uredbo (ES) št. 1367/2006⁷, da bi olajšal dostop do sodišča Skupnosti na področju okolja. Pod naslovom IV te uredbe je predviden postopek, po koncu katerega lahko nekatere nevladne organizacije na sodišče Skupnosti vložijo ničnostno tožbo v skladu s členom 230 ES. Ker pa pogoji iz navedenega naslova IV v obravnavanem primeru očitno niso izpolnjeni, Sodišče prve stopnje ne more nadomestiti zakonodajalca in na podlagi Aarhuške konvencije ugotoviti, da je tožba, ki ne izpolnjuje pogojev iz člena 230 ES, dopustna.

V zadevi *Denka International proti Komisiji* (sklep Sodišča prve stopnje z dne 27. junija 2008, T-30/07, neobjavljen) je Sodišče prve stopnje opozorilo, da je na podlagi tega, da oseba sodeluje v postopku, ki vodi do sprejetja akta Skupnosti, mogoče to osebo posamično opredeliti glede na zadevni akt, le če ima na podlagi Skupnostne ureditve procesna jamstva. Če se niti v postopku priprave splošnih aktov niti zaradi njihovih značilnosti ne

⁶ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 5. oktobra 2005 v združenih zadevah *Land Oberösterreich in Avstrija proti Komisiji* (T-366/03 in T-235/04, ZOdl., str. II-4005, točka 28).

⁷ Uredba (ES) št. 1367/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 6. septembra 2006 o uporabi določb Aarhuške konvencije o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah v institucijah in organih Skupnosti (UL L 264, str. 13).

zahteva sodelovanje oseb, ki jih ti akti zadevajo, se domneva, da njihove interese zastopajo politični organi, katerih naloga je sprejemanje teh aktov, zato bi bilo v nasprotju z duhom in besedilom člena 230 ES dovoliti vsakemu posamezniku, ki je sodeloval pri pripravi zakonodajnega akta, da vloži tožbo zoper ta akt. Tako niti v izpodbijani direktivi niti v direktivi, na kateri ta temelji, niso predvidena procesna jamstva v korist podjetij, ki proizvajajo ali distribuirajo aktivne snovi. Nazadnje je tožeča stranka trdila, da je imetnik registrirane znamke za sporno aktivno snov, v uporabo katere naj bi posegla izpodbijana direktiva, kar naj bi jo v skladu s sodbo Sodišča z dne 18. maja 1994 v zadevi *Codorniu proti Svetu*⁸ posamično opredelilo glede na vsako drugo osebo. Vendar je Sodišče prve stopnje poudarilo, da zaradi tega pravnega varstva, povezanega z znamko, tožeče stranke ni mogoče posamično opredeliti glede na vse druge proizvajalce in distributerje, ki se tudi lahko sklicujejo na obstoj znamke v svojo korist. Namen direktive ni pridržati določeno intelektualno pravico za nekatere subjekte, tako da je morebitna prizadetost pravic intelektualne lastnine tožeče stranke samo posledica dejstva – ki ne velja le zanjo –, da proizvaja aktivne snovi.

V zadevi *Apple Computer International proti Komisiji* (sklep Sodišča prve stopnje z dne 19. februarja 2008, T-82/06, še neobjavljen) je bila pojasnjena dopustnost tožb, vloženih zoper uredbe o tarifni uvrstitvi. V skladu s sodno prakso taki akti kljub konkretnosti opisov, ki jih vsebujejo, splošno veljajo. Nanašajo se na vse proizvode, ki ustrezajo opisani vrsti, in imajo učinke za vse carinske organe Skupnosti in vse uvoznike.⁹

Sodišče prve stopnje je menilo, da kljub okoliščinam, da se je postopek za določeno uvrstitev v kombinirano nomenklaturu začel z zahtevo tožeče stranke za zavezujočo tarifno informacijo, da pred Odborom za nomenklaturu ni bil predstavljen noben podoben proizvod in da naj bi bil na podlagi predstavitve delovanja spornega proizvoda državam članicam poslan osnutek uredbe o tarifni uvrstitvi, ki se je nanašal na sporne zaslone, tožeče stranke ni mogoče posamično opredeliti, tako da bi bila tožba dopustna. Sodelovanje subjekta v postopku sprejetja akta namreč ta subjekt posamično opredeli glede na ta akt le, če so v Skupnostni ureditvi, ki se uporablja, zanj predvidena procesna jamstva.

Čeprav so bile v sodbi Sodišča prve stopnje z dne 30. septembra 2003 v zadevi *Sony Computer Entertainment Europe proti Komisiji*¹⁰ (v nadaljevanju: sodba Sony) upoštevane podobne okoliščine, da je bila tožba razglašena za dopustno, te okoliščine niso mogle biti odločilni dejavnik. Le ob upoštevanju izrednih okoliščin obravnavanega primera je bilo v tej zadevi priznано, da akt tožečo stranko posamično zadeva. Sodišče prve stopnje je tudi poudarilo, da čeprav iz te sodbe izhaja, da je dejstvo, da je tožeča stranka edini pooblaščen uvoznik zadevnega proizvoda, upošteveno, samo po sebi ne zadošča kot dokaz, da jo akt posamično zadeva. Glede na to, da splošen opis zadevnega blaga v izpodbijani uredbi in neobstoj slikovnega ali besednega elementa, ki bi jasno kazal na konkreten gospodarski subjekt, izključujeta, da bi akt posamično zadeval ta subjekt, je Sodišče prve stopnje skle-

⁸ C-309/89, Recueil, str. I-1853, točki 21 in 22.

⁹ Sodba Sodišča z dne 14. februarja 1985 v zadevi *Casteels proti Komisiji* (40/84, Recueil, str. 667, točka 11).

¹⁰ T-243/01, Recueil, str. II-4189.

nilo, da ni mogoče presoditi, da gre v obravnavanem primeru za izredne okoliščine v smislu sodbe Sony, na podlagi katerih bi imela tožeča stranka procesno upravičenje.¹¹

(b) Neposredna zadevnost

V skladu z ustaljeno sodno prakso mora imeti akt Skupnosti, da posameznika neposredno zadeva v smislu člena 230, četrti odstavek, ES, neposredne učinke na njegov pravni položaj, njegova izvršitev pa mora biti povsem avtomatična in mora izhajati samo iz predpisov Skupnosti brez uporabe drugih izvedbenih predpisov.¹²

Sodišče prve stopnje je v sklepu z dne 14. maja 2008 v združenih zadevah *Icuna.com proti Parlamentu* (T-383/06 in T-71/07, še neobjavljen) presodilo, da ima sklep Parlamenta o preklicu postopka javnega razpisa za oddajo javnega naročila neposredne učinke na pravni položaj podjetja, ki je ponudnik, ker je bil v zvezi s preklicem tega celotnega postopka razveljavljen predhodni sklep o zavrnitvi njegove ponudbe, pa tudi sklep, s katerim je bil razveljavljen sklep o oddaji naročila temu podjetju, in sklep, s katerim mu je bilo naročilo oddano.

Pravila konkurence za podjetja

1. Splošno

(a) Pravnomočnost

V sodbi Sodišča prve stopnje z dne 1. julija 2008 v zadevi *Compagnie maritime belge proti Komisiji* (T-276/04, še neobjavljena) je bilo odločeno, da kadar je sodišče Skupnosti odločbo Komisije, s katero je bila ugotovljena kršitev pravil o konkurenci in naložena globa, zaradi bistvene kršitve postopka delno razglasilo za nično, lahko Komisija upravičeno sprejme novo odločbo, katere namen je odpraviti bistvene kršitve postopka, ki jih je sankcioniralo sodišče, in naloži novo globo na podlagi delov prve odločbe, ki niso bili razglašeni za nične. Poleg tega po izčrpanju pravnih sredstev ali izteku rokov, določenih za ta sredstva, deli prve odločbe Komisije, ki niso bili razglašeni za nične, postanejo pravnomočni, tako da sankcionirano podjetje v okviru ničnostne tožbe zoper novo odločbo ne more izpodbijati obstoja kršitve, ker je bil ta pravnomočno ugotovljen v prvi odločbi.

¹¹ V zvezi s tem je treba navesti tudi sklep z dne 3. decembra 2008 v zadevi *RSA Security Ireland proti Komisiji* (T-227/06, še neobjavljen, točka 87), v katerem je Sodišče prve stopnje presodilo, da tožeča stranka ni dokazala obstoja izrednih okoliščin v smislu sodbe Sony, pri čemer je poudarilo, da je bil obstoj fotografije proizvoda, na kateri je bil logo igralne konzole Sony jasno viden, precej pomemben pri presoji dopustnosti tožbe.

¹² Sodba Sodišča z dne 5. maja 1998 v zadevi *Dreyfus proti Komisiji* (C-386/96 P, Recueil, str. I-2309, točka 43).

(b) Razumni rok

V isti sodbi je Sodišče prve stopnje opozorilo, da je bila z Uredbo (EGS) št. 2988/7413 uvedena celovita ureditev, v kateri so podrobno določeni roki, v katerih lahko Komisija, ne da bi kršila temeljno zahtevo po pravni varnosti, naloži globe, in presodilo, da je treba zavriniti vsako trditev v zvezi z obveznostjo Komisije, da pooblastilo za naložitev glob opravi v razumnem roku. Ta sklep se ne spremeni z navedbo domnevne kršitve pravic do obrambe, kajti dokler ne nastopi zastaranje, določeno s to uredbo, je vsako podjetje, ki je predmet preiskave na podlagi Uredbe št. 1714, v negotovosti glede izida tega postopka in morebitne naložitve sankcij ali glob. Tako je podaljšanje te negotovosti neločljivo povezano s postopki uporabe Uredbe št. 17 in ne pomeni kršitve pravice do obrambe. V zvezi z uporabo pravil o konkurenci je lahko prekoračenje razumnega roka razlog za razglasitev ničnosti le pri odločbi, s katero so bile ugotovljene kršitve, če se dokaže, da je to prekoračenje poseglo v pravico do obrambe zadevnih podjetij.

2. Prispevek sodne prakse na področju člena 81 ES

(a) Uporaba člena 81(1) ES

V sodbi z dne 8. julija 2008 v zadevi *AC-Treuhand proti Komisiji* (T-99/04, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje presodilo, da dejstvo, da podjetje ne deluje na trgu, na katerem se konkurenca omejuje, ne izključuje njegove odgovornosti za sodelovanje pri kartelu. V obravnavanem primeru je tožeča stranka, ki je svetovalno podjetje, zagotavljala različne storitve trem proizvajalcem organskih peroksidov in imela bistveno vlogo v okviru kartela med temi proizvajalci, saj je organizirala srečanja in prikrivala dokaze o kršitvi.

(b) Pravica do obrambe in pravica do poštenega sojenja

V isti sodbi je Sodišče prve stopnje presodilo, da mora Komisija ob sprejetju prvega preiskovalnega ukrepa v razmerju do podjetja, kot je na primer zahteva za informacijo, to podjetje obvestiti o njegovih domnevnih kršitvah, ki so predmet preiskave, in o dejstvu, da bi lahko upoštevala očitke zoper njega. Vendar pa je v obravnavanem primeru Sodišče prve stopnje menilo, da s tem povezana opustitev Komisije ne more povzročiti ničnosti izpodbijane odločbe, ker ta nepravilnost ni vplivala na učinkovitost obrambe tožeče stranke.

(c) Globe

Sodišče prve stopnje je v sodbi z dne 18. junija 2008 v zadevi *Hoechst proti Komisiji* (T-410/03, še neobjavljena) izvajalo svojo pristojnost za odločanje v sporu neomejene jurisdikcije v zvezi z dvema vidikoma. Prvič, menilo je, da Komisija ni spoštovala načel

¹³ Uredba Sveta (EGS) št. 2988/74 z dne 26. novembra 1974 o rokih zastaranja v postopkih in izvajanju sankcij v transportnem pravu in pravu konkurence Evropske gospodarske skupnosti (UL L 319, str. 1).

¹⁴ Uredba Sveta št. 17 z dne 6. februarja 1962, Prva uredba o izvajanju členov [81 ES] in [82 ES] (UL 1962, str. 204).

dobrega upravljanja in enakega obravnavanja. Čeprav je jasno izrazila svoj namen, da sodelujočim podjetjem, zlasti podjetju Hoechst, ne bo razkrila dejstva, da so si druga podjetja prizadevala pridobiti imuniteto pred globo, je hkrati drugemu podjetju zagotovila, da ga bo „lojalno opozorila“, če bi ga drugo podjetje poskusilo prehiteti pri sodelovanju. V obravnavanem primeru je Sodišče prve stopnje upoštevalo, da je pomembno, da Komisija spoštuje načela dobrega upravljanja in enakega obravnavanja, in zato znižalo globo, naloženo podjetju Hoechst, za deset odstotkov.

Drugič, Sodišče prve stopnje je menilo, da je Komisija storila napako, ko je v zvezi s podjetjem Hoechst upoštevala oteževalno okoliščino vodje kartela, ne da bi v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah dovolj jasno in natančno opredelila dejstva, ki mu jih je očitala. Poleg tega nekatera dejstva, ki jih je upoštevala Komisija, ne omogočajo dovolj jasnega in natančnega sklepa, da bo zoper podjetje Hoechst upoštevala očitek vodje. Na podlagi tega je Sodišče prve stopnje sklepalo, da podjetju Hoechst ni bila omogočena učinkovita obramba.

V sodbi z dne 8. julija 2008 v zadevi *BPB proti Komisiji* (T-53/03, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje menilo, da znižanje globe podjetju BPB, ki mu ga je Komisija odobrila zaradi sodelovanja, ni bilo zadostno, saj je bilo to podjetje prvi udeleženec pri protikonkurenčnem ravnanju, ki je na zahtevo Komisije za informacije – tako, da je celo presegel njeno zahtevo – sporočil dodatne informacije, ki so potrjevale obstoj omejevalnega sporazuma. Te informacije so odločilno podprle utemeljitev Komisije v zvezi z obstojem celovitega načrta in s tem omogočile precejšnje povečanje zneska glob na podlagi teže kršitve. Sodišče prve stopnje je zato podjetju BPB odobrilo dodatno desetodstotno zmanjšanje zneska globe.

V sodbah z dne 8. oktobra 2008 v zadevi *Schunk in Schunk Kohlenstoff-Technik proti Komisiji* (T-69/04, še neobjavljena) in v zadevi *Carbone Lorraine proti Komisiji* (T-73/04, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) je Sodišče prve stopnje opozorilo, da lahko Komisija pri omejevalnem sporazumu o cenah sklepa, da je kršitev vplivala na trg, in sicer na podlagi dejstva, da so udeleženci omejevalnega sporazuma sprejeli ukrepe za uporabo dogovorjenih cen. Za sklepanje o vplivu na trg namreč zadošča, da so se dogovorjene cene uporabljale kot podlaga za določanje posameznih transakcijskih cen, zaradi česar je bil pogajalski prostor strank omejen. Po drugi strani pa je Sodišče prve stopnje presodilo, da če se ugotovi izvajanje omejevalnega sporazuma, od Komisije ni mogoče zahtevati, da bi morala sistematično dokazovati, da so sporazumi zadevnim podjetjem dejansko omogočili, da so dosegla višje transakcijske cene, kot bi jih, če ne bi bilo omejevalnega sporazuma. Za tak dokaz bi se porabilo veliko sredstev, saj bi bili potrebni hipotetični izračuni, ki bi temeljili na ekonomskih modelih, katerih natančnost sodišče le težko preveri in katerih zanesljivost nikakor ni dokazana. Za oceno teže kršitve je namreč odločilno, ali so udeleženci omejevalnega sporazuma storili vse, kar so lahko, da bi njihovi nameni imeli konkretne učinke. Na nadaljnje dogajanje v zvezi z dejansko uresničenimi tržnimi cenami so lahko vplivali drugi dejavniki, nad katerimi udeleženci omejevalnega sporazuma niso imeli nadzora. Ti zunanji dejavniki, ki so ovirali njihova prizadevanja, ne morejo navajati sebi v prid in jih razlagati kot dejavnike, ki upravičujejo znižanje globe.

Poleg tega je Sodišče prve stopnje menilo, da čeprav je družba Schunk v tožbi prvič pred njim izpodbijala dejstva, ki so ji bila očitana v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah in na katerih temelji ugotovitev kršitve člena 81 ES, ni razloga za razveljavitev najmanjšega

mogočega, desetodstotnega zmanjšanja, ki je bilo na podlagi obvestila o ugodni obravnavi odobreno družbi Schunk¹⁵, kot jo je zahtevala Komisija. V zvezi s tem je Sodišče namreč poudarilo, da je bilo sporno izpodbijanje dejstev zavrnjeno na podlagi sodne prakse, v skladu s katero se dejstva, ki jih je podjetje v okviru upravnega postopka izrecno priznalo, štejejo za dokazana, podjetje pa v okviru sodnega postopka ne more več uveljavljati tožbenih razlogov, s katerimi bi ta dejstva izpodbijalo.

(d) Pojem skupine in določitev zgornje meje zneska globe v višini deset odstotkov

V sodbi z dne 8. julija 2008 v zadevi *Knauf Gips proti Komisiji* (T-52/03, neobjavljena) je Sodišče prve stopnje poudarilo, da lahko Komisija pri izračunu zgornje meje zneska globe v višini deset odstotkov iz člena 15(2) Uredbe št. 17 upošteva promet vseh subjektov, ki sestavljajo gospodarsko celoto v smislu določb konkurenčnega prava. Sodišče prve stopnje je odločilo, da okoliščina, da lastniški kapital različnih gospodarskih družb pripada isti osebi ali isti družini, sama po sebi sicer res ne zadošča za ugotovitev, da so te družbe gospodarska celota – zaradi česar je mogoče ravnanja enega podjetja očitati drugemu in od enega zahtevati, naj plača globo za drugega –, vendar pa se lahko ob upoštevanju vseh elementov sklepa, da gre za gospodarsko celoto. Sodišče prve stopnje je poleg tega opozorilo, da je treba namreč pojem podjetja razumeti, kot da označuje gospodarsko celoto z vidika predmeta zadevnega sporazuma, čeprav s pravnega vidika to gospodarsko celoto sestavlja več fizičnih ali pravnih oseb.

(e) Odgovornost za kršitveno ravnanje

Sodišče prve stopnje je leta 2008 med drugim uporabilo svojo sodno prakso o odgovornosti za kršitveno ravnanje v zgoraj navedeni sodbi *Knauf Gips proti Komisiji*. V zvezi s tem je opozorilo, da se lahko družbi očitajo vsa ravnanja skupine, če je ta družba opredeljena kot pravna oseba, ki je na čelu skupine in odgovorna za njeno usklajevanje.

3. Prispevek sodne prakse na področju člena 82 ES

V sodbi z dne 10. aprila 2008 v zadevi *Deutsche Telekom proti Komisiji* (T-271/03, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) se je Sodišče prve stopnje izreklo o zakonitosti odločbe Komisije, s katero je sankcionirala družbo Deutsche Telekom za zlorabo prevladujočega položaja, ki je bila razvidna iz zaračunavanja dostopa konkurentov do omrežja („posredniške storitve“) po cenah, ki so bile višje od maloprodajnih cen za naročnike družbe Deutsche Telekom. Zaradi te določitve cen z „učinkom pritiska na cene“ so morali konkurenti svojim naročnikom zaračunavati višje cene od tistih, ki jih je družba Deutsche Telekom zaračunavala svojim naročnikom. Komisija je zato družbi Deutsche Telekom naložila globo v višini 12,6 milijona EUR.

¹⁵ Obvestilo Komisije o nenalaganju ali zmanjševanju glob v primeru omejevalnih sporazumov (UL 1996, C 207, str. 4).

Sodišče prve stopnje je poudarilo, da je Komisija lahko upravičeno ugotovila, da je imela družba Deutsche Telekom kljub upoštevanju najvišjih cen, ki jih določi regulativni organ za telekomunikacije in pošto (v nadaljevanju: RegTP), od začetka leta 1998 do konca leta 2001 ter od leta 2002 do dne sprejetja odločbe zadosten manevrski prostor za preprečitev ali odpravo učinka pritiska na cene. Sodišče prve stopnje je med drugim poudarilo, da dejstvo, da je cene družbe Deutsche Telekom moral odobriti RegTP, ne odpravlja njene odgovornosti na podlagi konkurenčnega prava. Družba Deutsche Telekom je bila kot podjetje s prevladujočim položajem dolžna vložiti zahteve za spremembo svojih cen, ko so te vplivale na učinkovito in neizkrivljeno konkurenco na skupnem trgu.

V zvezi z metodo, ki jo je Komisija uporabila za ugotovitev učinka pritiska na cene, je Sodišče prve stopnje poudarilo, da je zloraba družbe Deutsche Telekom povezana z razliko med njenimi cenami posredniških storitev in maloprodajnimi cenami. Komisija torej ni bila dolžna dokazati, da so bile maloprodajne cene kot take zloraba.

Komisija je prav tako pravilno utemeljila svojo analizo, ali je praksa oblikovanja cen zloraba, zgolj s sklicevanjem na cene in stroške družbe Deutsche Telekom, pri čemer ni upoštevala posebnega položaja konkurentov na trgu. V zvezi s tem je Sodišče prve stopnje poudarilo, da če bi bila zakonitost prakse oblikovanja cen prevladujočega podjetja odvisna od posebnega položaja konkurenčnih podjetij in zlasti strukture njihovih stroškov, kar so podatki, ki jih prevladujoče podjetje običajno ne pozna, slednje ne bi moglo samo presoditi zakonitosti svojega ravnanja.

Nazadnje je Sodišče prve stopnje opozorilo, da pooblastila nacionalnih organov na podlagi prava Skupnosti o telekomunikacijah ne vplivajo na pristojnost Komisije, da ugotavlja kršitve konkurenčnega prava. Torej ni mogoče očitati, da je odločba Komisije vodila do dvojnega uravnavanja cen družbe Deutsche Telekom s tem, da je bila ta družba sankcionirana, ker ni uporabila svojega manevrskega prostora za odpravo učinka pritiska na cene.

Državne pomoči

1. Dopustnost

V sodni praksi tega leta so bili med drugim pojasnjeni ti pojmi: prvič, oseba, ki jo odločba Komisije o programu pomoči posamično zadeva, drugič, akt z zavezujočimi pravnimi učinki in, tretjič, pravni interes.

V sodbi z dne 28. novembra 2008 v združenih zadevah *Hotel Cipriani in drugi proti Komisiji* (T-254/00, T-270/00 in T-277/00, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje razglasilo za dopustne tožbe, ki so jih vložili nekateri prejemniki iz naslova zmanjšanj in/ali oprostitev plačila socialnih prispevkov, odobrenih podjetjem na otoškem območju Benetk in Chioggie, zoper odločbo Komisije, ker je slednja te ukrepe štela za program pomoči, ki ni združljiv s skupnim trgom, in naložila Italijanski republiki, da od prejemnikov zahteva vračilo izplačanih pomoči. Čeprav velja odločba v zvezi s programom pomoči na splošno, pa pripadnost zaprtemu krogu prejemnikov iz tega programa pomoči, katerih istovetnost se lahko popolnoma ugotovi in ki jih je posebej prizadela obveznost vračila pomoči državi, zadošča, da je vsak od njih opredeljen glede na vse druge osebe. Če bi bilo procesno upravičenje prejemnika iz programa pomoči, kot je trdila Komisija, pogojeno s preučitvijo njegovega

posamičnega položaja v odločbi Komisije, s katero je bil zadevni program razglašen za nezdržljiv s skupnim trgom, bi bilo to procesno upravičenje odvisno od izbire navedene institucije, da na podlagi podatkov, ki so ji bili predloženi med upravnim postopkom, posamične položaje preuči ali ne. Ta rešitev bi povzročila pravno negotovost, ker je seznanjenost Komisije s konkretnimi posamičnimi položaji pogosto odvisna od naključij.

V zvezi s pojmom akta z zavezujočimi pravnimi učinki je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 10. aprila 2008 v zadevi *Nizozemska proti Komisiji* (T-233/04, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) – ki se nanaša na odločbo Komisije, s katero je bil sistem za trgovanje s pravicami do emisije za dušikove okside, ki ga je priglasila Kraljevina Nizozemska, razglašen za državno pomoč, združljivo s skupnim trgom – presodilo, da je dopustno, da država članica, ki je zahtevala, da Komisija razglasi, da navedeni sistem ni pomoč, izpodbija sporno odločbo. Kot privilegirani tožeči stranki ji ni treba utemeljiti pravnega interesa, ampak le to, da ima izpodbijana odločba pravne učinke. To velja v obravnavanem primeru, ker je na eni strani zaradi opredelitve navedenega sistema za državno pomoč Komisija lahko preučila združljivost zadevnega ukrepa s skupnim trgom in poleg tega uporabila postopek, predviden za veljavne programe pomoči, in ker lahko na drugi strani navedena opredelitev vpliva tudi na dodelitev nove pomoči na podlagi pravil o prekrivanju pomoči iz različnih virov, ki so med drugim določena v Smernicah Skupnosti o državni pomoči za varstvo okolja¹⁶.

V zvezi s pravnim interesom je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 9. julija 2008 v zadevi *Alitalia proti Komisiji* (T-301/01, še neobjavljena) pojasnilo, da Alitalia – podjetje, ki je prejelo kapitalsko injekcijo, ki jo je Komisija opredelila kot državno pomoč, združljivo s skupnim trgom, če so spoštovani določeni pogoji – ohrani osebni interes za razglasitev ničnosti te odločbe tudi po tem, ko ji je bila na podlagi druge odločbe Komisije izplačana celotna pomoč. Ker je bila izpodbijana odločba pravna podlaga za odločbo, s katero je bilo odobreno izplačilo zadnjega obroka pomoči, bi druga odločba ostala brez pravne podlage, če bi Sodišče prve stopnje izpodbijano odločbo razglasilo za nično v delu, v katerem je sporni ukrep opredeljen kot državna pomoč. Poleg tega je Sodišče prve stopnje v tej sodbi presodilo, da čeprav je bila izpodbijana odločba sprejeta s pridržkom spoštovanja določenih pogojev, k čemur so se italijanski organi zavezali, je zoper te pogoje dopusten tožbeni razlog družbe Alitalia, ker jih je mogoče pripisati Komisiji, ki je izključno pristojna za ugotovitev morebitne nezdržljivosti pomoči s skupnim trgom.

V zvezi s pravnim interesom prejemnika pomoči, ki jo je Komisija razglasila za delno združljivo s skupnim trgom, je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 22. oktobra 2008 v združenih zadevah *TV 2/Danmark in drugi proti Komisiji* (T-309/04, T-317/04, T-329/04 in T-336/04, še neobjavljena) presodilo, da okoliščine, v katerih je Komisija ugotavljala združljivost zadevnih pomoči, prepovedujejo preizkus dopustnosti tožbe z razdelitvijo izpodbijane odločbe na dva dela, in sicer na del, v katerem so sporne državne pomoči opredeljene za delno nezdržljive s skupnim trgom, in na del, v katerem so opredeljene za delno združljive. Komisija je namreč preverila, ali zadevni državni finančni ukrepi kot celota presegajo neto stroške storitev splošnega gospodarskega pomena.

¹⁶ UL 2001, C 37, str. 3.

Poleg tega je Sodišče prve stopnje poudarilo, da je o obstoju pravnega interesa mogoče sklepati na podlagi obstoja resnične „nevarnosti“, da bi se z vložitvijo tožb vplivalo na pravni položaj tožečih strank, ali iz tega, da „nevarnost“ vložitve tožbe dejansko obstaja na dan vložitve tožbe pri Sodišču prve stopnje. Na nacionalni ravni je namreč konkurent vložil tožbo proti postaji TV 2 in zahteval nadomestilo za škodo, ki naj bi mu nastala, ker naj bi državna pomoč, ki jo je prejela postaja TV 2, tej omogočila vzpostaviti strategijo nizkih cen pri prodaji oglasnega prostora. Sodišče prve stopnje je kljub ugotovitvi, da mu je postaja TV 2 predložila zadevo, preden je konkurent vložil to tožbo, menilo, da je dejanski obstoj nevarnosti vložitve tožbe na dan vložitve tožbe postaje TV 2 dokazan s tem, da se je ta nevarnost uresničila z vložitvijo tožbe, o kateri zdaj odloča nacionalno sodišče.

2. Materialnopravne določbe

(a) Dajanje gospodarske prednosti

V zadevi *SIC proti Komisiji* (sodba Sodišča prve stopnje z dne 26. junija 2008, T-442/03, še neobjavljena), ki se nanaša na tožbo zoper odločbo Komisije, s katero je bilo razglašeno, da nekateri ukrepi, ki jih je sprejela Portugalska republika v razmerju do Radiotelevisão Portuguesa (v nadaljevanju: RTP), ki je družba, ki opravlja storitev portugalske javne televizije, niso državne pomoči in da so drugi ukrepi združljivi s skupnim trgom, je tožeča stranka med drugim trdila, da je imela družba RTP ob izdaji obveznic implicitno jamstvo države, zato je lahko kljub težkemu finančnemu položaju na trgu izvedla to izdajo. Po ugotovitvi, na eni strani, da je RTP delniška družba, za vračilo dolgov katere Portugalska republika, ki je stoodstotni delničar, ni bila neomejeno odgovorna, in, na drugi strani, da v prospektu izdaje obveznic ni bilo določeno jamstvo države, je Sodišče prve stopnje presodilo, da dejstvo, da je bil vpis obveznic iz leta 1994 na trgu uspešen, ker se je predvidevalo, da bo država *de facto* jamčila za izplačilo, ne omogoča ugotovitve, da gre za državno pomoč. Sklep o obstoju državnega jamstva bi omogočile le objektivne ugotovitve, na podlagi katerih bi bilo mogoče sklepati, da je bila država pravno zavezana izplačati to izdajo v primeru neizpolnitve družbe RTP.

V zgoraj navedeni sodbi *Hotel Cipriani in drugi proti Komisiji* so podjetja, ki jim je bila odobrena oprostitvev plačila prispevkov za socialno varnost, trdila, da se jim s temi oprostitvami ne podeljuje nobena gospodarska prednost, ker naj bi ta oprostitvev nadomestila dodatne stroške, ki jih imajo zaradi strukturnih ovir na območju lagune, kjer delujejo. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da podjetja niso dokazala neposredne zveze med dodatnimi stroški, ki jih dejansko imajo, in prejetim zneskom pomoči. Le na podlagi dejstva, da imajo podjetja v laguni višje stroške, kot bi jih imela na celini, ni mogoče sklepati, da zaradi programa pomoči nimajo nobene prednosti in da z njim ni uvedena diskriminacija glede na njihove konkurente v Italiji ali drugih državah članicah.

(b) Selektivnost pomoči

V zgoraj navedeni sodbi *Nizozemska proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da sistem za trgovanje s pravicami do emisije za dušikove okside (NO_x), ki ga je določila

Kraljevina Nizozemska, ni državna pomoč. Na eni strani namreč za vse industrijske obrate na Nizozemskem, katerih celotna termična kapaciteta presega določen prag, brez geografske ali sektorske omejitve, velja zgornja meja emisije NO_x, predpisana z zadevnim ukrepom, in ti lahko izkoristijo ugodnost, ki izhaja iz trgovanja s pravicami do emisije, predvidenega s tem ukrepom. V spornem sistemu, ki je namenjen podjetjem, ki so največji onesnaževalci, je uporabljeno objektivno merilo, ki je v skladu s ciljem varstva okolja. Na drugi strani se le za podjetja, za katera velja ta ureditev, določi emisijski standard ali stroga standardna stopnja izkoristka, ob neupoštevanju pa globa. Zato dejanskega in pravnega položaja podjetij, za katera velja ta zgornja meja emisij NO_x, ni mogoče primerjati s položajem podjetij, za katera se ta zgornja meja ne uporablja. V vsakem primeru, celo pod predpostavko, da sporni ukrep uvaja razlikovanje med podjetji in je zato *a priori* selektiven, bi to razlikovanje izhajalo iz lastnosti ali ureditve sistema, v katerega spada, in torej ne bi izpolnjevalo pogoja selektivnosti. Ekološki vidiki namreč upravičijo razlikovanje med podjetji, katerih emisije NO_x so velike, in drugimi podjetji.

Nasprotno pa je v zgoraj navedeni sodbi *SIC proti Nizozemski* Sodišče prve stopnje presodilo, da Komisija ni v pravno zadostni meri dokazala, da prednosti, ki jih je imela družba RTP (oprostitev plačila notarskih stroškov, stroškov registracije in stroškov objave v zvezi s preoblikovanjem tega podjetja v delniško družbo po zakonodajni poti), ne izpolnjujejo pogoja selektivnosti, ker so utemeljene z lastnostmi ali splošno ureditvijo sistema, v katerega so vključene. Na eni strani Komisija namreč ni preučila vprašanja, ali uporaba zakonodajnega instrumenta, ki ima za posledico oprostitve plačila notarskih stroškov, ni bila izbrana zato, da bi se javnim podjetjem omogočilo, da bi se izognila stroškom, ampak je zgolj del logike portugalskega pravnega sistema. Na drugi strani bi Komisija morala ugotoviti, ali je v skladu s portugalskim pravnim sistemom, da preoblikovanje RTP v delniško družbo ni bilo izvedeno po običajnem postopku za zasebne družbe, torej na podlagi notarskega zapisa (z vsemi pravnimi posledicami splošnih predpisov, ki iz tega izhajajo glede formalnosti registracije in objave), ampak na podlagi zakona.

V združenih zadevah *Government of Gibraltar in Združeno kraljestvo proti Komisiji* (sodba z dne 18. decembra 2008, T-211/04 in T-215/04, še neobjavljena) je lahko Sodišče prve stopnje dodatno pojasnilo pogoj selektivnosti.

Združeno kraljestvo je avgusta 2002 Komisiji priglasilo reformo, ki jo je načrtovala vlada Gibraltarja v zvezi z davkom od dohodkov pravnih oseb in v skladu s katero naj bi se uvedli trije davki: pristojbina za registracijo, davek na število zaposlenih in davek na poslovne prostore (business property occupation tax, v nadaljevanju: BPOT), pri čemer bi bila davčna obveznost na podlagi zadnjih dveh davkov omejena na 15 odstotkov dobička. Komisija je menila, da je ta reforma selektivna na regionalni ravni, ker je z njo določeno, da so družbe s sedežem v Gibraltarju obdavčene po nižji stopnji kot družbe v Združenem kraljestvu. Poleg tega je menila, da so trije vidiki reforme selektivni na materialni ravni: prvič, pogoj, da podjetje ustvari dobiček, preden je zavezano za plačilo davka na število zaposlenih in BPOT, ker daje ta pogoj prednost podjetjem, ki ne ustvarjajo dobička; drugič, zgornja meja 15 odstotkov dobička, ki se uporablja za davčno obveznost na podlagi davka na število zaposlenih in BPOT, ker ta zgornja meja daje prednost podjetjem, ki imajo v zadevnem davčnem obdobju majhne dobičke v primerjavi s številom zaposlenih in poslovnimi prostori za dejavnost; tretjič, davek na število zaposlenih in BPOT, ker ta davka sama po sebi dajeta prednost podjetjem, ki niso fizično v Gibraltarju.

Ob uporabi pogojev, navedenih v sodni praksi v zvezi s pomočmi, ki jih dodelijo enote na poddržavni ravni¹⁷, je Sodišče prve stopnje presodilo, da referenčni okvir za presojo regionalne selektivnosti sporne davčne reforme velja izključno za ozemlje Gibraltarja in da zato ni mogoče opraviti primerjave z ureditvijo, ki velja v Združenem kraljestvu.

V zvezi z materialno selektivnostjo je Sodišče prve stopnje navedlo, da je za opredelitev selektivnega davčnega ukrepa potrebna analiza v treh fazah. Prvič, Komisija mora določiti in preučiti „običajno“ ureditev davčnega sistema, ki se uporablja na geografskem območju, ki je upošteven referenčni okvir. Drugič, glede na to „običajno“ davčno ureditev mora Komisija nato ugotoviti morebitno selektivnost prednosti, dodeljene z zadevnim davčnim ukrepom. Če Komisija dokaže odstopanja od „običajne“ davčne ureditve, ki povzročajo razlikovanje med podjetji, lahko država članica dokaže, da je to razlikovanje utemeljeno z lastnostmi ali ureditvijo njenega davčnega sistema. Tretjič, v tem primeru mora Komisija preveriti, ali to drži. V zvezi s tem je Sodišče prve stopnje dodalo, da če Komisija ne opravi navedene prve in druge faze nadzora, ne more začeti tretje faze, ne da bi preseгла meje svojega nadzora. Tak pristop bi namreč lahko, po eni strani, Komisiji omogočil, da prevzame vlogo države članice v zvezi z določitvijo davčnega sistema te države in njegove „običajne“ ureditve, ter, po drugi strani, tako državi članici onemogočil, da zadevna razlikovanja utemelji z lastnostmi in ureditvijo priglašene davčnega sistema.

Ker je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da Komisija ni niti predhodno določila „običajne“ ureditve priglašene davčnega sistema niti izpodbijala opredelitve te ureditve, ki so jo opravili organi Gibraltarja, je menilo, da ta institucija ni mogla ugotoviti, da so nekateri elementi priglašene davčnega sistema odstopanja in torej *a priori* selektivni glede na njegovo „običajno“ ureditev. Sodišče prve stopnje je tudi menilo, da Komisija ni mogla pravilno presoditi, ali je morebitna razlikovanja med podjetji mogoče utemeljiti z lastnostmi ali ureditvijo priglašene davčnega sistema.

(c) Merilo zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu

V sodbi z dne 17. decembra 2008 v zadevi *Ryanair proti Komisiji* (T-196/04, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje razglasilo za nično odločbo, s katero je Komisija ločeno preučila dva sporazuma, ki ju je sklenila letalska družba Ryanair z regijo Valonijo, lastnikom letališča v Charleroiu, in z družbo Brussels South Charleroi Airport (v nadaljevanju: BSCA), javnim podjetjem pod nadzorom regije Valonije, ki upravlja in vodi to letališče. V skladu z besedilom izpodbijane odločbe se ta sporazuma nanašata na državne pomoči, ki niso združljive s skupnim trgov. Komisija je med drugim ugotovila, da je regija Valonija sklenila prvi sporazum z družbo Ryanair kot javni organ in da se zato njena vloga v tem sporazumu ne more preučiti ob uporabi načela zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu. Sodišče prve stopnje je najprej poudarilo, da ker je družba BSCA subjekt, ki je gospodarsko odvisen od regije Valonije, bi ju Komisija morala obravnavati kot en subjekt. Nato je ugotovilo, da je regija Valonija s sklenitvijo sporazuma z družbo Ryanair opravljala gospodarsko dejavnost. Samo dejstvo, da se ta dejavnost opravlja v javnem sektorju, namreč ne pomeni, da gre za

¹⁷ Sodba Sodišča z dne 6. septembra 2006 v zadevi Portugalska proti Komisiji (C-88/03, ZOdl., str. I-7115, točka 67).

izvajanje javnih pooblastil. Poleg tega dejstvo, da ima regija Valonija regulativne pristojnosti na področju določanja letaliških taks, ne pomeni, da sistema popustov na navedene takse ni treba preizkusiti z vidika zasebnega vlagatelja v tržnem gospodarstvu.

(d) Veljavnost *ratione temporis* izjem od prepovedi državnih pomoči

V zadevi *SIDE proti Komisiji* (sodba Sodišča prve stopnje z dne 15. aprila 2008, T-348/04, še neobjavljena) je Komisija uporabila izjemo v zvezi z ukrepi za pospeševanje in ohranjanje kulturne dediščine iz člena 87(3)(d) ES – ki je določba, ki je začela veljati 1. novembra 1993 – za pomoč, ki jo je Francija odobrila pred tem datumom. Po opozorilu, da se materialnopravna pravila Skupnosti načeloma ne nanašajo na položaje, nastale pred začetkom njihove veljavnosti, in pojasnilu, da ta ugotovitev velja ne glede na ugodne ali neugodne učinke, ki bi jih ta pravila lahko imela na zadevne osebe, je Sodišče prve stopnje presodilo, na eni strani, da je vsaka nova državna pomoč nujno nezdružljiva s skupnim trgom, če je lahko izkrivljala konkurenco v obdobju, v katerem je bila izplačana, in če ni zajeta z nobeno izjemo, ter, na drugi strani, da je zadevna pomoč, ko je ustvarila učinke, vsekakor postala dokončno združljiva ali nezdružljiva s skupnim trgom. Ker torej analiza združljivosti pomoči s skupnim trgom ne zahteva samo presoje, ali je ob sprejetju ustrezne odločbe interes Skupnosti zahteval vračilo pomoči, mora Komisija preveriti tudi, ali je zadevna pomoč v obdobju, v katerem je bila izplačana, lahko izkrivljala konkurenco. Na podlagi teh preudarkov je Sodišče prve stopnje presodilo, da je Komisija z uporabo navedene izjeme za obdobje pred 1. novembrom 1993 napačno uporabila pravo.

(e) Storitve splošnega gospodarskega pomena

V zadevi *BUPA in drugi proti Komisiji* (sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. februarja 2008, T-289/03, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje lahko razvilo svojo sodno prakso v zvezi z vprašanjem, ali so nadomestila, ki jih prejme podjetje za zagotavljanje storitve splošnega gospodarskega pomena (v nadaljevanju: SSGP), državna pomoč. Spor se je nanašal na ureditev sistema zasebnega zdravstvenega zavarovanja (v nadaljevanju: ZZZ) na Irskem, ki je bil med letoma 1994 in 1996 liberaliziran, pri čemer je bila vzpostavljena konkurenca med Voluntary Health Insurance Board (VHI) in drugimi subjekti, med katerimi je bila tožeča stranka. V okviru te liberalizacije je bila predvidena ustanovitev sistema za izravnavo tveganj (v nadaljevanju: RES), ki ga vodi Health Insurance Authority (v nadaljevanju: HIA). RES je v bistvu sistem, v katerem je predvideno, da zavarovalnice, ki omogočajo ZZZ in ki imajo profil manjšega tveganja od povprečnega tržnega tveganja, plačajo dajatev organu HIA in da ta organ opravi ustrezno plačilo zavarovalnicam, ki omogočajo ZZZ in ki imajo profil večjega tveganja od povprečnega tržnega tveganja. V sistemu so natančno določeni različni pragovi za plačila RES. Komisija je po pritožbi družbe BUPA in priglasitvi RES s strani Irske odločila, da so plačila iz RES nadomestilo za obveznosti SSGP, to je obveznosti, s katerimi naj se vsaki osebi, ki živi na Irskem, zagotovi minimalna raven storitev po enaki ceni ne glede na njeno zdravstveno stanje, starost ali spol (v nadaljevanju: obveznosti ZZZ).¹⁸

¹⁸ Odločba C(2003) 1322 konč. z dne 13. maja 2003 (državna pomoč N 46/2003-Irska).

Sodišče prve stopnje je presodilo, da čeprav v obdobju, v katerem je Komisija preučevala zadevo, sodba Sodišča z dne 24. julija 2003 v zadevi *Altmark Trans in Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁹ (v nadaljevanju: sodba Altmark) še ni bila izdana, je treba zakonitost izpodbijane odločbe preučiti v skladu s štirimi pogoji, ki jih je navedlo Sodišče v tej sodbi (v nadaljevanju: pogoji Altmark). Sodišče namreč ni časovno omejilo obsega navedb iz sodbe Altmark in razlaga, ki jo Sodišče poda o določi prava Skupnosti, je omejena na pojasnitev ter določitev njenega pomena in obsega, kot bi jo bilo treba razumeti in uporabljati od začetka njene veljavnosti. Sodišče prve stopnje je pojasnilo, da je treba v obravnavanem primeru pogoje Altmark, katerih obseg se poleg tega precej pokriva z obsegom meril iz člena 86(2) ES, uporabiti v skladu z duhom in namenom njihovega sprejetja, vendar prilagojeno posebnim dejstvom obravnavanega primera.

V okviru prvega pogoja, in sicer da mora biti podjetje, upravičeno do nadomestila, dejansko pooblaščen za izvajanje jasno opredeljenih obveznosti javne službe, je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da v pravu Skupnosti ni niti jasne in natančne opredelitve pojma naloge SSGP niti pravnega pojma, ki bi dokončno določil pogoje, ki morajo biti izpolnjeni, da bi se lahko država članica veljavno sklicevala na obstoj in varstvo naloge SSGP. Tako imajo države članice široko diskrecijsko pravico pri opredeljevanju, kaj štejejo za SSGP, in to opredelitev lahko Komisija izpodbija le ob očitni napaki. Ta široka diskrecijska pravica pa ne pomeni, da za državo članico ne velja več obveznost paziti, da naloga SSGP, na katero se sklicuje, izpolnjuje nekatera minimalna merila (zlasti obstoj akta javnega organa, s katerim je zadevnim gospodarskim subjektom dodeljena naloga, ter univerzalnost in obveznost te naloge), ki veljajo za vse naloge SSGP v smislu Pogodbe ES, ter dokazati, da so v obravnavanem primeru ta merila izpolnjena. Če država članica ne dokaže, da so ta merila upoštevana, lahko to pomeni očitno napako pri presoji, ki jo mora Komisija sankcionirati. Poleg tega mora država članica navesti razloge, zakaj meni, da je treba zadevno storitev zaradi njenih posebnih lastnosti opredeliti kot SSGP. Brez take obrazložitve namreč institucije Skupnosti ne bi mogle opravljati niti omejenega nadzora. Sodišče prve stopnje je poleg tega pojasnilo, da dodelitev naloge SSGP ne pomeni nujno, da bo gospodarski subjekt, pooblaščen za njeno opravljanje, dobil izključno ali posebno pravico, da jo bo izpolnil, in da lahko ta dodelitev pomeni tudi obveznost, naloženo več ali celo vsem gospodarskim subjektom, dejavnim na istem trgu. Nasprotno, nujno potrebna pogoja za opredelitev obstoja naloge SSGP sta njeni obveznost in univerzalnost: če prva pomeni, da mora ponudnik pod nespremenljivimi pogoji sklepati pogodbe, ne da bi smel zavrniti sopogodbenika, pa druga ne pomeni, da je treba zadevne storitve nujno ponujati celotnemu prebivalstvu države članice, če se vsem strankam ponuja po enotnih in nediskriminatornih cenah ter podobne kakovosti. Na podlagi uporabe teh meril v obravnavanem primeru je Sodišče prve stopnje presodilo, da sistem RES izpolnjuje prvi pogoj Altmark.

V zvezi z drugim pogojem Altmark, v skladu s katerim morajo biti merila, na podlagi katerih se izračuna nadomestilo za opravljanje naloge SSGP, vnaprej objektivno in pregledno določena, je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je v obravnavanem primeru prav tako izpolnjen. Morebitna pravica irskih organov pri izračunu plačil RES namreč ne bi bila sama po sebi nezdržljiva z obstojem objektivnih in preglednih meril. Poleg tega sama zapletenost

¹⁹ C-280/00, Recueil, str. I-7747.

ekonomskih in matematičnih enačb, s katerimi je urejen izračun, ki ga je treba opraviti, ne vpliva na natančnost in jasnost upoštevanih meril.

V okviru preizkusa tretjega pogoja Altmark, v skladu s katerim mora biti nadomestilo nujno in sorazmerno glede na stroške, ki nastanejo pri izvajanju naloge SSGP, je Sodišče prve stopnje navedlo, da namen plačil RES ni nadomestiti morebitnih stroškov ali dodatnih stroškov, povezanih s posameznim opravljanjem nekaterih storitev ZZZ, ampak le izravnati dodatne stroške, ki jih je treba pripisati negativni razliki med profilom tveganja zavarovalnice, ki omogoča ZZZ, in profilom povprečnega tržnega tveganja. Vendar pa to ne pomeni kršitve zadevnega pogoja. Ker se namreč sistem nadomestil v obravnavanem primeru temeljito razlikuje od sistema, preučenega v sodbi Altmark, ta ne more strogo izpolnjevati tretjega pogoja Altmark, v skladu s katerim se zahteva, da mora biti mogoče določiti stroške, ki nastanejo zaradi izvajanja obveznosti SSGP. Vendar je količinska opredelitev dodatnih stroškov s primerjavo dejanskega tveganja zavarovalnice, ki omogoča ZZZ, in profila povprečnega tržnega tveganja ob upoštevanju zneskov, ki jih vplačajo vse zavarovalnice, ki omogočajo ZZZ in ki so v sistemu RES, v skladu z namenom in duhom navedenega pogoja, ker izračun nadomestila temelji na konkretnih objektivnih elementih, ki jih je mogoče jasno opredeliti in nadzorovati.

V zvezi s četrnim pogojem Altmark, v skladu s katerim se zahteva, da stroški, nastali zaradi izvajanja naloge SSGP, ustrezajo stroškom učinkovitega podjetja, je Sodišče prve stopnje presodilo, da je Komisija lahko upravičeno menila, da v obravnavanem primeru primerjava med upravičenci do plačil RES in učinkovitim podjetjem ni bila potrebna. Upoštevati je treba dejstvo, da se navedeni pogoj ne more strogo uporabiti za sistem RES zaradi dveh posebnosti: nevtralnosti sistema nadomestil, ki je bil uveden s sistemom RES glede na prihodke in dobičke zavarovalnic, ki omogočajo ZZZ, ter posebnosti dodatnih stroškov, povezanih z negativnim profilom tveganja teh zavarovalnic.²⁰

Sodišče prve stopnje je lahko v drugih sodbah leta 2008 dopolnilo analizo, ki se uporablja za nadomestila v zvezi z opravljanjem SSGP.

V sodbi z dne 1. julija 2008 v zadevi *Deutsche Post proti Komisiji* (T-266/02, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) je Sodišče prve stopnje poudarilo, da kadar so bila državna sredstva podeljena za pokritje dodatnih stroškov, povezanih z opravljanjem SSGP, ob upoštevanju pogojev Altmark, Komisija ne more, ne da bi pri tem člen 86(2) ES izgubil polni učinek, kot državno pomoč opredeliti celote ali dela javnih sredstev, ki so bila podeljena, če njihov skupni znesek ostane nižji od dodatnih stroškov, ki jih povzroči navedena naloga SSGP. Če torej Komisija ne preveri, ali znesek nadomestil presega dodatne stroške, povezane s SSGP, ne more v pravno zadostni meri dokazati, da je bila s tem nadomestilom dana prednost v smislu člena 87(1) ES in da lahko to nadomestilo pomeni državno pomoč. Poleg tega, kadar Komisija ni opravila nobenega preizkusa niti presoje v zvezi s tem, sodišču Skupnosti ni treba namesto navedene institucije opraviti preizkusa, ki ga ta ni nikoli izvedla, in pri tem domnevati o ugotovitvah, do katerih bi na podlagi tega prišla.

²⁰ V zgoraj navedeni sodbi *Hotel Cipriani in drugi proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje potrdilo, da je treba v zvezi z odločbami, ki jih je Komisija sprejela pred sodbo Altmark, preveriti, ali je celostni pristop v skladu z vsebino pogojev Altmark.

V zgoraj navedeni sodbi *SIC proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da Portugalska republika ni bila dolžna organizirati razpisnega postopka pred dodelitvijo SSGP v zvezi s televizijo družbi RTP. S posebnostjo storitev javne radiodifuzije, zlasti z njeno povezavo z demokratičnimi, socialnimi in kulturnimi potrebami vsake družbe, se namreč pojasni in utemelji to, da država članica ni dolžna uporabiti razpisnega postopka za dodelitev SSGP v zvezi z radiodifuzijo, vsaj če se odloči, da bo to službo – kot v obravnavanem primeru – zagotavljala sama prek javne družbe.

Sodišče prve stopnje je poudarilo, da so države članice pristojne za opredelitev SSGP v zvezi z radiodifuzijo, tako da ta vključuje oddajanje široke palete programov, pri čemer pa je gospodarskemu subjektu, pooblaščenemu za opravljanje SSGP, dovoljeno opravljati gospodarske dejavnosti, kot je na primer prodaja oglasnega prostora. Če to ne bi veljalo, bi bila opredelitev SSGP v zvezi z radiodifuzijo odvisna od načina njenega financiranja, SSGP pa se opredeli glede na splošni interes, ki ga zadovoljuje, in ne glede na sredstva, ki zagotavljajo njeno izvajanje.

V zvezi z nadzorom, ali je družba RTP spoštovala svoje pooblastilo za opravljanje javne službe, je Sodišče prve stopnje pojasnilo, da lahko samo država članica presodi, ali izvajalec storitev javne radiodifuzije upošteva standarde kakovosti, ki so opredeljeni v njegovem pooblastilu. Komisija se mora omejiti na ugotovitev, ali na nacionalni ravni obstaja mehanizem neodvisnega nadzora, kar je bilo potrjeno v obravnavanem primeru. V zvezi s sorazmernostjo med financiranjem in stroški javne službe je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je Komisija kršila svojo dolžnost preiskave, ker od Portugalske republike ni zahtevala, naj ji predloži nekatera revizijska poročila družbe RTP. Komisija namreč ne sme opustiti zahteve za posredovanje podatkov, za katere se zdi, da bodo potrdili ali ovrgli druge podatke, upoštevne v preiskavi zadevnega ukrepa, katerih zanesljivosti pa ni mogoče šteti za zadostno dokazano.

Sodišče prve stopnje je poleg tega v zgoraj navedeni sodbi *TV 2/Danmark in drugi proti Komisiji* pojasnilo, da SSGP v zvezi z radiodifuzijo ni nujno omejena na oddajanje nedonosnih oddaj. O trditvi, da bo podjetje TV 2, ki je pooblaščen za opravljanje SSGP (TV 2), svojo komercialno dejavnost neizogibno subvencioniralo z državnim financiranjem javne službe, je Sodišče prve stopnje menilo, da to pomeni kvečjemu tveganje, ki ga morajo države članice preprečiti, Komisija pa sankcionirati, če je treba. Poleg tega je Sodišče prve stopnje v zvezi s svobodo, ki so jo danski organi pustili postaji TV 2 pri dejanski opredelitvi njenih programov, ugotovilo, da ni nenavadno, da ima izvajalec storitev javne radiodifuzije pri izbiri programov uredniško neodvisnost v razmerju do politične oblasti, če izpolnjuje zahteve kakovosti.

(f) Pomoč za povrnitev škode, ki so jo povzročili izjemni dogodki

V skladu s členom 87(2)(b) ES so s skupnim trgom združljive pomoči, dodeljene za povrnitev škode, ki so jo povzročili izjemni dogodki.

Po napadih 11. septembra 2001 je Komisija 10. oktobra 2001 izdala sporočilo²¹, v katerem je menila, da je mogoče na podlagi te določbe odobriti povračilo stroškov, ki so med drugim nastali zaradi zaprtja ameriškega zračnega prostora od 11. do 14. septembra 2001. V sodbi z dne 25. junija 2008 v zadevi *Olympiaki Aeroporia Ypiresies proti Komisiji* (T-268/06, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje delno razglasilo za nično odločbo Komisije, s katero je bil za nezdržljiv s skupnim trgom razglašen del pomoči, ki jih je Helenska republika dodelila za nadomestilo izgub, nastalih zaradi odpovedanih letov, predvidenih zunaj obdobja, določenega v navedenem sporočilu. Sodišče prve stopnje je presodilo, da čeprav se lahko na podlagi člena 87(2)(b) ES povrne le škoda, ki so jo neposredno povzročili izjemni dogodki, se lahko obstoj neposredne zveze prizna, tudi če je, kot v obravnavanem primeru, škoda nastala kratek čas po navedenem obdobju.

3. Postopkovna pravila

Nazadnje, sodna praksa leta 2008 je pojasnila obveznosti Komisije, ki jih ima ob sprejetju druge odločbe o državni pomoči, ki je bila predmet odločbe, ki jo je Sodišče prve stopnje razglasilo za nično. V zgoraj navedeni sodbi *Alitalia proti Komisiji* je Sodišče prve stopnje presodilo, da v takem primeru Komisija ni dolžna ponovno uvesti uradnega postopka preiskave, ker se nezakonitosti, ki jih je sankcioniralo Sodišče prve stopnje, ne nanašajo na uvedbo postopka. Poleg tega Komisija ni bila dolžna zainteresiranim tretjim osebam, katerih pravica, da predložijo stališča, je bila v okviru prve odločbe zagotovljena z objavo sporočila v Uradnem listu o uvedbi formalnega postopka preiskave, ponovno omogočiti te iste možnosti ob sprejetju druge odločbe.

Znamka Skupnosti

Število odločb o uporabi Uredbe (ES) št. 40/94²² v primerjavi s številom zadev, ki jih je rešilo Sodišče prve stopnje, je tudi leta 2008 veliko (171), čeprav je odstotni delež teh odločb manjši od deleža leta 2007.

1. Absolutni razlogi za zavrnitev registracije

Sodišče prve stopnje se je v sodbi z dne 12. novembra 2008 v zadevi *Lego Juris proti UUNT – Mega Brands (Lego kocka)* (T-270/06, še neobjavljena) v zvezi s postopkom za ugotovitev ničnosti prvič izreklo o obsegu absolutnega razloga za zavrnitev iz člena 7(1)(e)(ii) Uredbe

²¹ COM(2001) 574 konč.

²² Uredba Sveta (ES) št. 40/94 z dne 20. decembra 1993 o znamki Skupnosti (UL 1994, L 11, str. 1).

št. 40/94, v skladu s katerim se ne registrirajo znaki, sestavljeni izključno iz oblike blaga, ki je nujna za tehnični učinek. Sodišče prve stopnje je presodilo, da navedena določba nasprotuje registraciji vsake oblike, ki je v bistvenih značilnostih sestavljena izključno iz oblike blaga, ki je tehnično kavzalna in zadostuje za doseg želenega tehničnega rezultata, čeprav se lahko ta rezultat doseže z drugimi oblikami, ki uporabljajo enako ali drugo tehnično rešitev. Te značilnosti je treba objektivno ugotoviti na podlagi grafičnega prikaza zadevne oblike ter morebitnih opisov, predloženih ob prijavi znamke, in ne na podlagi dojemanja zadevnega potrošnika.

V zvezi z drugim postopkom za ugotovitev ničnosti je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 15. oktobra 2008 v zadevi *Powerserv Personalservice proti UUNT – Manpower (MANPOWER)* (T-405/05, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) pojasnilo, na katerem geografskem območju lahko upoštevna javnost znak, sestavljen iz angleške besede „manpower“, razume kot opisen. V zvezi s tem je presodilo, da lahko to velja celo v neangleško govorečih državah članicah, prvič, če je ta angleška beseda prodrla v jezik zadevne države in je mogoče z njo nadomestiti pojem, ki v tem jeziku pomeni „delovno silo“ ali „delavce“, ali, drugič, če se angleščina – čeprav le kot druga možnost poleg nacionalnega jezika – uporablja v zvezi s proizvodi in storitvami, ki jih varuje znamka MANPOWER, za naslavljanje pripadnikov upoštevne javnosti. Na podlagi teh meril je Sodišče prve stopnje sklepalo, da je odbor za pritožbe pravilno menil, da je sporni znak opisen v Nemčiji in Avstriji, medtem ko je napačno menil, da je tudi na Nizozemskem, Švedskem in Danskem. Nadaljnji razvoj sodne prakse v zvezi z vlogo znanja jezikov upoštevne javnosti je razviden iz sodbe z dne 26. novembra 2008 v zadevi *New Look proti UUNT (NEW LOOK)* (T-435/07, neobjavljena), v kateri je Sodišče prve stopnje presodilo, da je odbor za pritožbe na podlagi splošnega dejstva, da ima velik del javnosti v skandinavskih državah ter na Nizozemskem in Finskem osnovno znanje angleščine, lahko pravilno menil, da znak NEW LOOK, ki je vsakdanji izraz iz pogovorne angleščine in ne povzroča jezikovnih težav, nima razlikovalnega učinka v teh državah.

Naslednji pomemben prispevek sodne prakse leta 2008 na tem področju se nanaša na obseg sklicevanja iz člena 7(1)(h) Uredbe št. 40/94 na absolutne razloge za zavrnitev iz člena 6ter Pariške konvencije²³. V sodbi z dne 28. februarja 2008 v zadevi *American Clothing Associates proti UUNT (Predstavitev javorjevega lista)* (T-215/06, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) na podlagi tožbe podjetja, ki mu je Urad za usklajevanje na notranjem trgu (znamke in modeli) (v nadaljevanju: UUNT) zavrnil registracijo znaka, sestavljenega med drugim iz javorjevega lista, ker je ta na kanadski zastavi, je Sodišče prve stopnje presodilo, da se na podlagi razlikovanja iz navedene konvencije med „tovarniški in trgovski znamkami“ ter „storitvenimi znamkami“ njen člen 6ter, točka (a), v katerem je določeno, da se zavrne med drugim registracija zastav in drugih državnih emblemov, ne uporablja za „storitvene znamke“. Če bi namreč zakonodajalec Skupnosti želel razširiti to prepoved na storitvene znamke, se ne bi samo skliceval na člen 6ter Pariške konvencije, ampak bi to prepoved vnesel v besedilo člena 7 Uredbe št. 40/94. Poleg tega je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je treba, drugače kot pri presoji razlikovalnega učinka sestavljene znamke, ob uporabi člena 6ter Pariške konvencije upoštevati vsak del navedene znamke in da za preprečitev registracije zadevne znamke ne glede na njeno splošno dojemanje zadostuje,

²³ Pariška konvencija za varstvo industrijske lastnine z dne 20. marca 1883, kakor je bila revidirana in spremenjena (Recueil des traités des Nations unies, zv. 828, št. 11847, str. 108).

da je eden od teh delov državni simbol ali njegov posnetek. Nazadnje, uporaba člena 6ter, točka (a), Pariške konvencije ni odvisna od tega, ali obstaja možnost, da se upoštevna javnost zmoti glede porekla proizvodov, označenih s prijavljeno znamko, ali glede obstoja povezave med imetnikom te znamke in državo, katere simbol je prikazan v navedeni znamki.

V sodbi z dne 9. julija 2008 v zadevi *Hartmann proti UUNT (E)* (T-302/06, neobjavljena) je Sodišče prve stopnje navedlo pomembno pojasnilo glede sodne prakse, v skladu s katero lahko UUNT svojo analizo utemelji z dejstvi, ki izhajajo iz praktičnih splošno pridobljenih izkušenj trženja blaga široke potrošnje, ne da bi mu bilo treba predložiti primere takih praktičnih izkušenj. Sodišče prve stopnje je presodilo, da ker so organi UUNT proizvode, na katere se nanaša prijavljena znamka, opredelili kot proizvode, ki niso namenjeni široki potrošnji, ampak specializirani javnosti, se ne more sprejeti, da ti organi svojo analizo utemeljujejo na konkretnih dejstvih, ki jih lahko vsakdo pozna.

Sodišče prve stopnje je povezavo, ki mora obstajati med znamko in zadevnimi proizvodi ali storitvami, da se znamka lahko šteje za opisno, pojasnilo v več sodbah, zlasti v sodbah z dne 2. aprila 2008 v zadevi *Eurocopter proti UUNT (STEADYCONTROL)* (T-181/07, neobjavljena), z dne 24. septembra 2008 v zadevi *HUP Usługi Polska proti UUNT – Manpower (I.T.@MANPOWER)* (T-248/05, neobjavljena, v pritožbenem postopku), z dne 15. oktobra 2008 v zadevi *REWE-Zentral proti UUNT (Port Louis)* (T-230/06, neobjavljena), z dne 25. novembra 2008 v zadevi *CFCMCEE proti UUNT (SURFCARD)* (T-325/07, neobjavljena) in z dne 2. decembra 2008 v zadevi *Ford Motor proti UUNT (FUN)* (T-67/07, še neobjavljena). V zadnji sodbi je Sodišče prve stopnje v nasprotju z odločitvijo odbora za pritožbe ugotovilo, da povezava med smislom besede „fun“ na eni strani in kopenskimi motornimi vozili ter njihovimi sestavnimi deli in opremo na drugi strani ni dovolj neposredna in konkretna, da bi bilo mogoče zavrniti registracijo prijavljene znamke.

Nazadnje, Sodišče prve stopnje je v sodbi z dne 12. marca 2008 v zadevi *Compagnie générale de diététique proti UUNT (GARUM)* (T-341/06, neobjavljena) pojasnilo, da se mora analiza razlikovalnega učinka znaka sklicevati na konkretne in aktualne ali vsaj zelo verjetne in novejšje izkušnje na trgu. Nasprotno, domnevan razvoj, ali celo hipotetičen, brez povezave z dejanskimi in preverljivimi elementi načeloma ne more zadostovati.

2. Relativni razlogi za zavrnitev registracije

Na podlagi spora med češko družbo Budějovický Budvar in ameriško družbo Anheuser-Busch je kot leta 2007 Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 16. decembra 2008 v združenih zadevah *Budějovický Budvar proti UUNT – Anheuser-Busch (BUD)* (T-225/06, T-255/06, T-257/06 in T-309/06, še neobjavljena) razložilo člen 8(4) Uredbe št. 40/94, na podlagi katerega se lahko vloži ugovor zoper registracijo znamke Skupnosti ob sklicevanju na prejšnji znak, ki ni znamka. Sodišče prve stopnje je najprej poudarilo, da mora UUNT upoštevati prejšnje znamke, varovane v državah članicah, ne da bi lahko podvomil o njihovi opredelitvi. Dokler je varstvo, podeljeno v Avstriji in Franciji za označbo porekla „bud“, veljavno na podlagi nacionalnega prava teh držav, mora UUNT upoštevati učinke tega varstva. Nato je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da bi moral UUNT, namesto da je po analogiji uporabil člen 43 Uredbe št. 40/94 in od družbe Budějovický Budvar zahteval dokaz „resne“ uporabe

označb „bud“, preveriti, ali so se sporni znaki uporabljali v okviru komercialne dejavnosti za pridobitev gospodarske prednosti in ne na zasebnem področju, ne glede na ozemlje, na katerega se je nanašala ta uporaba. Sodišče prve stopnje je menilo, da je češki družbi uspelo dokazati, da se sporne označbe uporabljajo na poslovnem področju. Poleg tega je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je UUNT storil napako, ko ni upošteval vseh ustreznih dejanskih in pravnih elementov pri ugotavljanju, ali lahko družba Budějovický Budvar na podlagi zadevnega nacionalnega prava več držav prepove uporabo novejših znamke.

Eden od drugih pomembnih prispevkov sodne prakse leta 2008 na tem področju se nanaša na vprašanje podobnosti proizvodov in/ali storitev, na katere se nanašata prejšnja in prijavljena znamka, pri presoji obstoja verjetnosti zmede. V sodbi z dne 18. junija 2008 v zadevi *Coca-Cola proti UUNT – San Polo (MEZZOPANE)* (T-175/06, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje najprej ugotovilo, da obstaja le majhna podobnost med vinom in pivom. Čeprav lahko vino in pivo zadovoljita isto potrebo po zaužitju pijače ob jedi ali kot aperitiv, ju upoštevni potrošnik dojema kot različna proizvoda. Poleg tega ni mogoče na podlagi ničesar sklepati, da bo kupec enega od teh proizvodov kupil tudi drugega in da bi se tako lahko dopolnjevala. Nasprotno, kljub upoštevanju razlik v ceni sta vino in pivo v določeni meri konkurenčna proizvoda.

V sodbi z dne 4. novembra 2008 v zadevi *Group Lottuss proti UUNT – Ugly (COYOTE UGLY)* (T-161/07, neobjavljena) je Sodišče prve stopnje ugotovilo obstoj velike dopolnilnosti med „pivi“ na eni strani in „storitvami koktajl bara“ ter „zabavnimi storitvami in storitvami v diskotekah in klubih“ na drugi strani. Pivo se namreč pije za žejo ali užitek, te storitve pa se nanašajo na dejavnost v zvezi s pripravo in serviranjem alkoholnih pijač v prostorih, kamor se ljudje pridejo zabavat. Sodišče prve stopnje je menilo, da lahko UUNT upravičeno ugotovi obstoj majhne podobnosti med temi proizvodi in storitvami. Drugače pa velja za podobnost med pivom in „kulturnimi dejavnostmi“, ker se te manj dopolnjujejo s pivom kot navedene storitve.

Dopolnilnost proizvodov in storitev je bila prav tako predmet dveh drugih sodb, izdanih v zvezi s postopkom za ugotovitev ničnosti. V sodbi z dne 24. septembra 2008 v zadevi *Oakley proti UUNT – Venticinque (O STORE)* (T-116/06, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da je za razmerje med storitvami, ki se opravljajo v okviru trgovine na drobno z oblačili, in temi proizvodi značilna tesna povezava – v smislu, da so proizvodi pomembni ali celo nujni za opravljanje navedenih storitev. Te se namreč opravljajo ob prodaji navedenih proizvodov in trgovina na drobno zajema vse dejavnosti gospodarskega subjekta za spodbujanje sklenitve posla prodaje. Nasprotno ta povezava ne obstaja, če se storitve prodaje, za katere velja znamka, nanašajo na dodatke in če druga znamka označuje oblačila in proizvode iz usnja.

V sodbi z dne 12. novembra 2008 v zadevi *Weiler proti UUNT – IQNet Association – The International Certification Network (Q2WEB)* (T-242/07, neobjavljena) je Sodišče prve stopnje v obrazložitvi svoje ugotovitve, da se lahko vsi zadevni proizvodi in storitve, označeni z znamko Q2WEB, uporabljajo in/ali opravljajo skupaj ali zaporedoma, da bi se za potrošnike opravile zadevne storitve, označene z znamko QWEB Certified Site, poudarilo, da ponudniki telekomunikacijskih storitev, zlasti telekomunikacijskih storitev prek interneta, kot so te, ki so označene z znamko QWEB Certified Site, svojim strankam na splošno ponujajo program ter storitve vzdrževanja in posodabljanja tega programa, ki je torej *per*

definitionem pomemben za uporabo ponujene telekomunikacijske storitve, in da so taki proizvodi in storitve del proizvodov in storitev, označenih z znamko Q2WEB.

Sodna praksa tega leta vsebuje tudi pojasnila v zvezi s pojmovno primerjavo med spornimi znaki v okviru postopkov *inter partes*. V zvezi s podobnostjo med besednima znakoma EL TIEMPO in TELETIEMPO je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 22. aprila 2008 v zadevi *Casa Editorial el Tiempo proti UUNT – Instituto Nacional de Meteorología (EL TIEMPO)* (T-233/06, neobjavljena) presodilo, da se na podlagi besedila opisa zadevnih proizvodov in storitev ne more sklepati, da se bo beseda „tiempo“ nujno razlagala v kronološkem smislu v zvezi s prijaviteljeno znamko in v podnebnem smislu v zvezi s prejšnjimi znamkami.

Poleg tega je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 2. decembra 2008 v zadevi *Harman International Industries proti UUNT – Becker (Barbara Becker)* (T-212/07, še neobjavljena) presodilo, da kadar je besedna znamka sestavljena iz dveh sestavnih delov, od katerih en sam sestavlja prejšnjo besedno znamko, za ugotovitev verjetnosti zmede ni nujno, da je skupni sestavni del nasprotujočih si znamk prevladujoči del v celotnem vtisu sestavljene znamke. Če bi se namreč tak pogoj zahteval, čeprav bi skupni del v sestavljeni znamki ohranil samostojni razlikovalni položaj, bi bil imetnik prejšnje znamke prikrajšan za izključno pravico, ki mu jo zagotavlja ta znamka.

Nazadnje je Sodišče prve stopnje pojasnilo raven pozornosti povprečnega potrošnika ob nakupu poceni dela notranje opreme. Ker se ta potrošnik odloči na podlagi več funkcionalnih in estetskih preudarkov, da bi ustvaril skladnost z drugimi elementi notranje opreme, ki jih že ima, je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 16. januarja 2008 v zadevi *Inter-IKEA proti UUNT – Waibel (idea)* (T-112/06, neobjavljena) presodilo, da čeprav se lahko nakup v ožjem smislu nekaterih kosov pohištva opravi hitro, je za postopek primerjave in razmišljanja pred odločitvijo *per definitionem* potrebna višja raven pozornosti.

3. Obličnostna in postopkovna vprašanja

(a) Dokaz resne uporabe prejšnje znamke

V sodbi z dne 10. septembra 2008 v zadevi *Boston Scientific proti UUNT – Terumo (CAPIO)* (T-325/06, neobjavljena) je Sodišče prve stopnje presodilo, da se dokazna vrednost zneskov na seznamu prodaje proizvodov, za katere velja prejšnja znamka, in ki ga je imetnik prejšnje znamke predložil UUNT, lahko ugotovi tudi z drugimi sredstvi, ne samo z notarskim zapisom ali pisno izjavo iz člena 76(1) Uredbe št. 40/94 ali pravila 22 Uredbe (ES) št. 2868/95²⁴. Dejstvo, da so na seznamu nekateri elementi računov, ki ustrezajo tem prodajam, kaže na njegovo skladnost in resničnost. Poleg tega je iz izdaje računa razvidno, da se je prejšnja znamka uporabljala javno in v zunanem okolju, ne samo znotraj podjetja, ki je imetnik znamke, ali v distribucijski mreži, ki jo ta ima ali nadzira.

V sodbi z dne 26. novembra 2008 v zadevi *Rajani proti UUNT – Artoz-Papier (ATOZ)* (T-100/06, neobjavljena) je Sodišče prve stopnje obravnavalo vprašanje datuma, ki ga je

²⁴ Uredba Komisije (ES) št. 2868/95 z dne 13. decembra 1995 za izvedbo Uredbe Sveta (ES) št. 40/94 (UL L 303, str. 1).

treba upoštevati kot *dies a quo* za izračun obdobja petih let, v katerem ni treba dokazati resne uporabe prejšnje znamke, če je bila ta znamka predmet prijave za mednarodno registracijo pri Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino (WIPO), ki je bila vložena na neki datum, varstvo v državi članici pa je pridobila kasneje. Po ugotovitvi, da spada vprašanje v okvir nacionalnega prava, je Sodišče prve stopnje presodilo, da če se na podlagi tega prava začasno zavrne varstvo mednarodno registrirane znamke, vendar se podeli kasneje, se šteje, da je bila registracija opravljena na datum, ko je WIPO prejel končno obvestilo o podelitvi varstva.

(b) Funkcionalna kontinuiteta

Sodišče prve stopnje je uporabilo načela, določena v sodbi Sodišča z dne 13. marca 2007 v zadevi *UUNT proti Kaul*²⁵, in v sodbi z dne 17. junija 2008 v zadevi *El Corte Inglés proti UUNT – Abril Sánchez in Ricote Saugar (BOOMERANG^{TV})* (T-420/03, še neobjavljena) pojasnilo, da čeprav odbor za pritožbe ni dolžan upoštevati dejstev in dokazov, ki so bili prvič predloženi pred njim, je vendar treba preveriti, ali ni s to zavrnitvijo kršil člena 74(2) Uredbe št. 40/94, ker je menil, da nima nobenega pooblastila za odločanje po prostem preudarku. Sodišče prve stopnje je menilo, da je značilnost zadevnih dejstev in dokazov le eden od dejavnikov, ki jih lahko UUNT upošteva v okviru izvrševanja pooblastila za odločanje po prostem preudarku, ki ga ima. Ker se je odbor za pritožbe oprl na dejstvo, da je tožeča stranka že imela možnost, da vse zadevne dokumente predloži pred oddelkom za ugovore, je implicitno menil, da zadevnih dokumentov glede na okoliščine obravnavanega primera ni mogoče upoštevati. Tako odbor za pritožbe dokumentov, ki jih je tožeča stranka prvič predložila pred njim, načeloma ni štel za nedopustne, ampak je svojo odločbo glede tega vprašanja obrazložil.

(c) Pravni interes in postopki za ugotovitev ničnosti

V sodbi z dne 8. julija 2008 v zadevi *Lancôme proti UUNT – CMS Hasche Sigle (COLOR EDITION)* (T-160/07, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) je Sodišče prve stopnje presodilo, da je iz strukture člena 55(1) Uredbe št. 40/94 razviden zakonodajalčev namen, da vsem fizičnim ali pravnim osebam in skupinam, ki imajo sposobnost biti stranka v postopku, omogoči vložiti zahteve za ugotovitev ničnosti, ki temeljijo na absolutnih razlogih za ničnost, ne da bi bilo treba izkazati pravni interes, v zvezi z zahtevami za ugotovitev ničnosti, ki temeljijo na relativnih razlogih za ničnost, pa je krog tistih, ki lahko zahtevajo ugotovitev ničnosti, izrecno omejil na imetnike znamk ali prejšnjih pravic in na imetnike licenc.

²⁵ C-29/05 P, ZOdl., str. I-2213.

(d) Obveznosti odborov za pritožbe

Sodišče prve stopnje se je oprlo na stalno sodno prakso v zvezi z obveznostjo obrazložitve²⁶ in v sodbi z dne 9. julija 2008 v zadevi *Reber proti UUNT – Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli (Mozart)* (T-304/06, še neobjavljena) potrdilo, da odbor za pritožbe v svoji odločbi na splošno ni dolžan podati posebnega odgovora na vsako trditev o tem, da obstajajo v drugih podobnih zadevah odločbe njegovih organov ali nacionalnih organov in sodišč, ki vodijo v določeno smer, če so iz obrazložitve odločbe, ki jo sprejme v konkretni zadevi, vsaj implicitno, vendar jasno in nedvoumno, razvidni razlogi, zakaj te druge odločbe niso ustrezne oziroma se ne upoštevajo pri njegovi presoji.

V zgoraj navedeni sodbi *COYOTE UGLY* je Sodišče prve stopnje presodilo, da odbor za pritožbe, ko odkrije podobnost, čeprav le delno, med zadevnimi proizvodi in storitvami v okviru postopka z ugovorom, sicer lahko po uradni dolžnosti loči storitve, na katere se nanaša prijavljena znamka, in pri tem natančno navede enote, ki se ujemajo s prejšnjo znamko, vendar tega ni dolžan storiti.

Žlahtniteljske pravice

Z Uredbo (ES) št. 2100/94²⁷ je bil uveden sistem žlahtniteljskih pravic v Skupnosti, ki omogoča podelitev pravice industrijske lastnine za sorte rastlin, ki velja na celotnem ozemlju Skupnosti. Izvajanje in uporabo tega sistema Skupnosti zagotavlja Urad Skupnosti za rastlinske sorte (v nadaljevanju: USRS), ki je decentralizirana agencija Skupnosti s sedežem v Angersu (Francija) in deluje od 27. aprila 1995. V okviru USRS je bil ustanovljen odbor za pritožbe, ki je pristojen za odločanje o pritožbah zoper nekatere vrste odločb, ki jih sprejme USRS. V skladu s členom 73 navedene uredbe je zoper odločbe odbora za pritožbe USRS mogoča tožba pred sodiščem Skupnosti.

Leta 2008 je Sodišče prve stopnje izdalo prvi sodbi v zvezi z odločbami, ki jih je sprejel odbor za pritožbe USRS. Potem ko se je v sodbi z dne 31. januarja 2008 v zadevi *Federación de Cooperativas Agrarias de la Comunidad Valenciana proti USRS – Nador Cott Protection (Nadorcott)* (T-95/06, še neobjavljena) Sodišče prve stopnje lahko izreklo predvsem o dopustnosti, je v sodbi z dne 19. novembra 2008 v zadevi *Schröder proti USRS (SUMCOL 01)* (T-187/06, še neobjavljena) opredelilo obseg sodnega nadzora, ki ga izvaja na tem področju. V zvezi s tem je opozorilo, da kadar sodišče Skupnosti presoja odločbe, ki jih je sprejel upravni organ Skupnosti na podlagi zapletenih tehničnih preudarkov, izvaja načeloma omejen nadzor in s svojo presojo dejanskega stanja ne nadomesti presoje navedenega organa, vendar pri tem ne opusti nadzora razlage tehničnih podatkov, ki jo je podal ta organ. Ta pristop se lahko uporabi tudi, kadar je upravna odločba rezultat zapletenih presoj, ki spadajo na druga znanstvena področja, kot sta botanika in genetika. V obravnavani zadevi je presoja razlikovalnega učinka rastlinske sorte glede na merila iz člena 7(1) Uredbe št. 2100/94 znanstveno in tehnično zapletena in se z njo lahko utemelji omejitev obsega

²⁶ Sodbi Sodišča z dne 7. januarja 2004 v združenih zadevah *Aalborg Portland in drugi proti Komisiji* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, Recueil, str. I-123) in z dne 8. februarja 2007 v zadevi *Groupe Danone proti Komisiji* (C-3/06 P, ZOdL., str. I-1331).

²⁷ Uredba Sveta (ES) št. 2100/94 z dne 27. julija 1994 o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti (UL L 227, str. 1).

sodnega nadzora. S temi merili se namreč zahteva, da se preveri, ali se sorta kandidatka po izražanju lastnosti, ki izvirajo iz nekega genotipa ali kombinacije genotipov, jasno razlikuje od katere koli druge sorte. Nasprotno pa presoja obstoja druge splošno znane sorte glede na merila iz člena 7(2) navedene uredbe ne zahteva strokovnih in posebnih tehničnih znanj ter ne pomeni zapletenosti, s katero bi se lahko utemeljila omejitev obsega sodnega nadzora. S temi merili se namreč zahteva le, da je treba preveriti, na primer, ali je bila na dan vložitve prijave za podelitev žlahtniteljske pravice za sorto kandidatko druga sorta predmet žlahtniteljske pravice ali vpisana v uradni register rastlinskih sort.

Dostop do dokumentov

V sodbi z dne 9. septembra 2008 v zadevi *MyTravel proti Komisiji* (T-403/05, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) je Sodišče prve stopnje pojasnilo obseg pravice do dostopa – določene z Uredbo (ES) št. 1049/2001²⁸ – do nekaterih dokumentov v spisu Komisije v okviru presoje združljivosti koncentracije s skupnim trgom in do dokumentov, ki so jih pripravile službe Komisije, potem ko je Sodišče prve stopnje eno od njenih odločb razglasilo za nično.

Ta sodba spada v okvir koncentracije med podjetjema Airtours in First Choice, ki jo je Komisija razglasila za nezdružljivo s skupnim trgom. Ker je Sodišče prve stopnje v sodbi z dne 6. junija 2002 v zadevi *Airtours proti Komisiji* (T-342/99, Recueil, str. II-2585) to odločbo razglasilo za nično, je Komisija ustanovila delovno skupino, sestavljeno iz uradnikov svojega generalnega direktorata (GD) „Konkurenca“ in svoje pravne službe, da bi preučila, ali je primerno vložiti pritožbo zoper sodbo Sodišča prve stopnje, in da bi ocenila posledice te sodbe za postopke, ki se uporabljajo za nadzor koncentracij ali za druga področja. Družba MyTravel, ki je pravna naslednica družbe Airtours, je Komisijo zaprosila za dostop do dveh vrst dokumentov: pripravljanih dokumentov in poročila delovne skupine na eni strani ter dokumentov iz spisa zadeve Airtours proti First Choice, na katerih je temeljilo poročilo, na drugi strani. Komisija je zavrnila dostop do večine od teh dokumentov na podlagi treh izjem, predvidenih z Uredbo št. 1049/2001.

Prvič, glede izjeme v zvezi z varstvom postopka odločanja je Sodišče prve stopnje poudarilo, da spada poročilo delovne skupine med popolnoma upravne, in ne zakonodajne naloge Komisije. Zato interes javnosti, da pride do dokumenta na podlagi načela transparentnosti, nima enake teže pri dokumentu, ki izhaja iz upravnega postopka, v katerem se uporabljajo pravila konkurenčnega prava, kot pri dokumentu v zvezi z zakonodajnim postopkom. Ker bi razkritje poročila javnosti lahko razkrilo mnenje in morebiti kritiko uradnikov Komisije ter omogočilo primerjavo vsebine poročila z odločbo, ki jo je na koncu sprejela Komisija, je Sodišče prve stopnje presodilo, da je Komisija upravičeno zavrnila dostop do tega dokumenta na podlagi presoje, da bi njegovo razkritje resno ogrozilo možnost enega od njenih članov, da ima na voljo svobodno in popolno mnenje njenih služb. Poleg tega je Sodišče prve stopnje v zvezi z notranjimi dokumenti o koncentraciji Airtours-First Choice menilo, da je Komisija upravičeno presodila, da bi razkritje teh

²⁸ Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1049/2001 z dne 30. maja 2001 o dostopu javnosti do dokumentov Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije (UL L 145, str. 43).

dokumentov zmanjšalo sposobnost njenih služb, da izrazijo svoje mnenje, in resno ogrozilo njen postopek odločanja v okviru nadzora koncentracij, ker so lahko iz njih razvidna mnenja služb Komisije, ki jih v končnih različicah odločb mogoče ne bo več. Tako razkritje bi spodbudilo samocenzuro in škodovalo svobodni in popolni komunikaciji med službami. Ta nevarnost je razumno predvidljiva, ker je zelo verjetno, da bi se lahko taki dokumenti uporabili za vplivanje na stališče služb Komisije, ki morajo biti svobodne in neodvisne od zunanjega pritiska.

Drugič, glede izjeme v zvezi z varstvom sodnih postopkov in pravnih nasvetov, v zvezi s katero je tožeča stranka trdila, da ne velja za pisne odgovore pravne službe, namenjene GD „Konkurenca“ v okviru izdelave odločbe Airtours, je Sodišče prve stopnje navedlo, da bi lahko razkritje navedenih odgovorov spodbudilo pravno službo, da bi bila v prihodnosti zadržana in previdna, da ne bi vplivala na sposobnost odločanja Komisije na področjih, kjer posreduje kot uprava. Dodalo je, da bi lahko razkritje teh nasvetov postavilo Komisijo v kočljiv položaj, v katerem bi lahko bila njena pravna služba prisiljena pred Sodiščem prve stopnje braniti stališče, ki ni bilo njeno v notranjem postopku. Tako nasprotje lahko resno vpliva na svobodo mnenja pravne službe in njeno možnost, da učinkovito, z enakimi izhodiščnimi možnostmi, kot jih imajo drugi zastopniki strank, brani končno stališče Komisije pred sodiščem Skupnosti.

Tretjič, Sodišče prve stopnje je glede izjeme v zvezi z varstvom inšpekcij, preiskav in revizij – potem ko je za enega od zaprošenih dokumentov ugotovilo, da odločba Komisije vsebuje le nejasno in splošno presojo, na podlagi katere ni mogoče razumeti, zakaj bi lahko bile dejavnosti inšpekcije, preiskave in revizije ogrožene – navedeno odločbo razglasilo za nično v delu, v katerem je zavržen dostop do tega dokumenta.

V sodbi Sodišča prve stopnje z dne 18. decembra 2008 v zadevi *Muñiz proti Komisiji* (T-144/05, neobjavljena) je tudi obravnavano vprašanje uporabe izjeme v zvezi z varstvom postopka odločanja v okviru prošnje za dostop do pripravljanih dokumentov, ki jih je delovna skupina predložila odboru za nomenklaturo, ki sodeluje v zakonodajnem postopku v zvezi z ukrepi uvrstitve blaga, ki jih sprejme Komisija, kadar lahko uvrstitev nekega blaga povzroča težave. Sodišče prve stopnje je menilo, da je varstvo postopka odločanja pred zunanjim pritiskom sicer lahko legitimni razlog za omejitev dostopa do dokumentov, vendar pa mora biti z gotovostjo ugotovljena resničnost tega pritiska in dokazana predvidljivost nevarnosti, da bo to bistveno vplivalo na odločitev o uvrstitvi. Poleg tega, čeprav je treba upoštevati skrb Komisije, da ohrani možnost osebja in strokovnjakov, da svobodno izražajo svoja mnenja, je vendar treba presoditi, ali je ta zaskrbljenost objektivno utemeljena. Sodišče prve stopnje je menilo, da v obravnavanem primeru to ni tako, ker Komisija svojih navedb ni utemeljila z nobenim dokazom, in je izpodbijano odločbo razglasilo za nično.

V sodbi z dne 30. januarja 2008 v zadevi *Terezakis proti Komisiji* (T-380/04, neobjavljena) je bila pojasnjena izjema v zvezi z varstvom poslovnih interesov. Komisija je namreč tožeči stranki zavrnila dostop do pogodbe, sklenjene med Athens International Airport in konzorcijem Hochtief v zvezi z gradnjo novega atenskega letališča v Spati, ker bi razkritje resno škodovalo poslovnim interesom pogodbenic. Sodišče prve stopnje je navedlo, da lahko tak dokument *per definitionem* vsebuje zaupne podatke o zadevnih družbah in njihovih poslovnih razmerjih in da so natančni podatki o strukturi stroškov podjetja poslovna

skrivnost, katere razkritje tretjim osebam lahko škoduje poslovnim interesom tega podjetja. Čeprav nekateri deli pogodbe vsebujejo podatke v zvezi s pogodbenicami in njihovimi poslovnimi razmerji, pa se na podlagi preizkusa, ki ga je opravila Komisija, ne more konkretno presoditi, ali se navedena izjema dejansko uporablja za vse podatke v pogodbi. Ker se ni zdelo nemogoče, da bi Komisija navedla razloge, ki utemeljujejo zaupnost v zvezi s celotno pogodbo, ne da bi pri tem razkrila njeno vsebino, in tako odvzela tej izjemi njen bistveni namen, in ker Sodišče prve stopnje ni pristojno, da nadomesti presojo Komisije s svojo, je Sodišče prve stopnje izpodbijano odločbo razglasilo za nično v delu, v katerem je zavrnen dostop, vsaj delni, do pogodbe.

V sodbi Sodišča prve stopnje z dne 10. septembra 2008 v zadevi *Williams proti Komisiji* (T-42/05, neobjavljena) se je postavilo vprašanje, ali se lahko odločba, s katero je bil delno zavrnen dostop do nekaterih dokumentov, ki so bili navedeni v odločbi, razlaga tako, da je bil z molkom zavrnen dostop do nekaterih vrst drugih dokumentov, kot so dopisi in elektronska pošta, poslani med pripravami za sprejetje Direktive 2001/18/ES²⁹ o GSO, ki pa v odločbi niso bili navedeni, čeprav so bili predmet prošnje za dostop. Sodišče prve stopnje je to vprašanje obravnavalo v treh fazah. Najprej je ugotovilo, da je imela Komisija veliko drugih pripravljanih dokumentov poleg tistih, ki so bili navedeni v izpodbijani odločbi, in da če se Komisija v zvezi z njimi ni izrekla, se ne more sklepati, da zadevni dokumenti ne obstajajo. Nato je Sodišče prve stopnje preverilo, ali je bila prošnja za dostop dovolj natančna, da bi lahko Komisija razumela, da se nanaša na take dokumente. Po preučitvi okoliščin obravnavanega primera je Sodišče prve stopnje menilo, da je bila, in na podlagi tega sklepalo, da se – zaradi dejstva, da Komisija v izpodbijani odločbi ni navedla vseh internih dokumentov, povezanih s sprejetjem Direktive 2001/18 – v skladu s členom 8 Uredbe št. 1049/2001 šteje, da je bil dostop zavrnen z molkom organa in zoper tako odločitev je mogoče vložiti tožbo na Sodišču prve stopnje. Nazadnje je Sodišče prve stopnje preučilo, ali se lahko dejstvo, da z izpodbijano odločbo ni bilo omogočeno razkritje navedenih dokumentov, utemelji na podlagi posebnih okoliščin obravnavanega primera, in sicer na podlagi tega, da je prošnja za dostop morebiti obsežna in nenatančna. Sodišče prve stopnje je spomnilo, da se možnost, ki jo ima institucija, da tehta interes dostopa javnosti do dokumentov in nastalo delovno obremenitev, uporablja samo izjemoma in da je omejena na primere, v katerih bi ji konkreten in posamičen preizkus dokumentov povzročil nesorazmerno količino upravnega dela, ter ugotovilo, da Komisija ni formalno navedla take izjeme, in na podlagi tega menilo, da Komisija ni utemeljila z molkom zavrnenega dostopa do dokumentov, ki jih ni navedla v izpodbijani odločbi. Ta zavrnitev je *per definitionem* absoluten neobstoj obrazložitve, ki ga Komisija ne more popraviti s stališči, predstavljenimi pred sodiščem Skupnosti, in utemeljuje razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe v tem delu.

Skupna zunanja in varnostna politika – boj proti terorizmu

Leta 2008 se je Sodišče prve stopnje spet izreklo na področju boja proti terorizmu, in sicer v dveh sodbah z dne 23. oktobra 2008 v zadevi *People's Mojahedin Organization of Iran proti Svetu* (T-256/07, še neobjavljena, v pritožbenem postopku) in z dne 4. decembra 2008

²⁹ Direktiva 2001/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. marca 2001 o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje in razveljavitvi Direktive Sveta 90/220/EGS (UL L 106, str. 1).

v zadevi *People's Mojahedin Organization of Iran proti Svetu* (T-284/08, še neobjavljena), pri čemer je bilo isti tožeči stranki delno ugodeno že leta 2006³⁰. V prvi sodbi je Sodišče prve stopnje pojasnilo, da mora Svet, ko presoja vprašanje, ali je zamrznitev sredstev osebe, skupine ali organizacije utemeljena oziroma še vedno utemeljena, predvsem oceniti tveganje, da bi se lahko brez takega ukrepa ta sredstva uporabila za financiranje ali pripravo terorističnih dejanj. Glede vloge Sodišča prve stopnje široka diskrecijska pravica, ki jo je treba priznati Svetu, ne pomeni, da se mora Sodišče prve stopnje vzdržati nadzora razlage, ki jo je na podlagi upoštevanih podatkov opravila ta institucija. Sodišče Skupnosti mora namreč preveriti ne le vsebinsko pravilnost navedenih dokazov, njihovo zanesljivost in doslednost, ampak tudi, ali vsebujejo vse podatke, ki jih je treba upoštevati pri presoji položaja, in ali lahko utemeljijo iz njih izvedene sklepe. Vendar v okviru tega nadzora s svojo presoj o tem, kaj je primerno, ne more nadomestiti presoje Sveta. Poleg tega je Sodišče prve stopnje poudarilo, da kadar ima institucija Skupnosti široko diskrecijsko pravico, je nadzor nad spoštovanjem določenih procesnih jamstev temeljnega pomena. Sodišče prve stopnje je presodilo, da nadzor nad vprašanjem, ali je imel Svet razumne razloge za ohranitev ukrepa zamrznitve sredstev tožeče stranke v veljavi, neizpodbitno ostaja v mejah sodnega nadzora, ki ga lahko izvaja sodišče Skupnosti, če v bistvenem ustreza preučitvi očitne napake pri presoji.

Potem ko je opravilo tak nadzor, je Sodišče prve stopnje razveljavilo enega od izpodbijanih sklepov, ker Svet ni dovolj obrazložil razlogov, zaradi katerih ni upošteval sklepa sodnega organa v Združenem kraljestvu, in sicer Proscribed Organisations Appeals Commission (v nadaljevanju: POAC), s katerim je bilo odrejeno, da je treba tožečo stranko izbrisati s seznama terorističnih organizacij v tej državi. Sodišče prve stopnje je spomnilo, da je za sprejetje ukrepov Skupnosti o zamrznitvi sredstev nujno, da se Svet prepriča o obstoju odločbe pristojnega nacionalnega sodnega organa na nacionalni ravni in posledic v zvezi s to odločbo. S svojim sklepom je POAC namreč kot nespametno opredelil presojo Home Secretary (ministrstva za notranje zadeve), v skladu s katero je bila tožeča stranka še vedno organizacija, vpletena v terorizem.

V drugi od navedenih sodb, ki je bila izdana po hitrem postopku naslednji dan po obravnavi, je Sodišče prve stopnje poudarilo nujnost zagotavljanja ustreznega ravnotežja med zahtevami boja proti terorizmu in varstvom temeljnih pravic ter presodilo, da ker je treba omejitve pravic obrambe zadevne organizacije, do katerih je prišlo zaradi ravnanja Sveta, izravnati s strogim neodvisnim in nepristranskim sodnim nadzorom, mora imeti sodišče Skupnosti možnost nadzirati zakonitost in utemeljenost ukrepa zamrznitve sredstev, ne da bi bilo proti njemu mogoče uveljavljati tajnost in zaupnost dokazov in informacij, ki jih je uporabil Svet. Sodišče prve stopnje je izpodbijani sklep razglasilo za ničn, ker med drugim Svet odločbe o zamrznitvi sredstev ne more opreti na informacije ali gradivo iz spisa, ki jih je posredovala država članica, če ta država članica ne more odobriti njihovega posredovanja sodišču Skupnosti.

³⁰ Sodba Sodišča prve stopnje z dne 12. decembra 2006 v zadevi *Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran proti Svetu* (T-228/02, ZOdl., str. II-4665) (glej Letno poročilo 2006).

Privilegiji in imunitete

V sodbi z dne 15. oktobra 2008 v zadevi *Mote proti Parlamentu* (T-345/05, še neobjavljena) se je Sodišče prve stopnje izreklo o sklepu Parlamenta o odvzemu parlamentarne imunitete enemu od svojih poslancev. V obravnavani zadevi je zoper A. N. Mota, državljana Združenega kraljestva, potekal kazenski postopek, ker naj bi prejel ugodnosti od države na podlagi neresničnih izjav. Po izvolitvi v Evropski parlament se je A. N. Mote skliceval na privilegije in imunitete, ki jih uživa kot evropski poslanec, in zahteval prekinitev kazenskega postopka. Pristojno nacionalno sodišče ga je prekinilo, ker je menilo, da je varščina, ki je bila izrečena A. N. Motu, ovira za prosto gibanje poslancev Parlamenta in se zato krši člen 8 Protokola o privilegijih in imunitetah Evropskih skupnosti³¹. Na zahtevo Združenega kraljestva je Parlament na plenarnem zasedanju odločil, da se A. N. Motu odvzame imuniteta, ta pa je zato pri Sodišču prve stopnje predlagal razglasitev ničnosti tega sklepa.

V svoji sodbi je Sodišče prve stopnje presodilo, da je iz člena 10, tretji odstavek, Protokola o privilegijih in imunitetah Evropskih skupnosti, na podlagi katerega imuniteta Parlamentu ne preprečuje uresničevanja pravice do odvzema imunitete svojemu poslancu, razvidno, da je Parlament pristojen za odločanje o zahtevi za odvzem imunitete evropskemu poslancu. Po drugi strani pa ni pravila, ki bi določalo, da je Parlament pristojni organ za ugotovitev obstoja privilegija, določenega v členu 8 Protokola. Člena 8 in 10 Protokola poleg tega nimata enakega področja uporabe, saj je namen člena 10 Protokola zagotoviti neodvisnost poslancev Parlamenta s tem, da se med parlamentarnimi zasedanji prepreči izvajanje pritiskov nanje, ki zajemajo grožnje glede odvzema prostosti ali sodnih postopkov, in naloga člena 8 varovati poslance Parlamenta pred omejitvami njihovega prostega gibanja, ki niso sodne. Na podlagi ugotovitve, da A. N. Mote navaja le sodne omejitve, je Sodišče prve stopnje presodilo, da Parlament ni napačno uporabil prava, ko je odločil, da se A. N. Motu odvzame imuniteta, ne da bi se izrekel o privilegiju, ki ga ima ta kot poslanec Parlamenta.

II. Odškodninski spori

Glavni prispevki sodne prakse tega leta na tem področju se nanašajo na pogoje, v skladu s katerimi je Skupnost odgovorna na eni strani za to, da je institucija ali organ Skupnosti razširjal informacije v zvezi s posamezniki, in na drugi strani za napake, ki jih je storila Komisija v okviru ekonomske analize, na kateri je temeljila odločba, s katero je bila koncentracija razglašena za nezdružljivo s skupnim trgom.

Razmerje do nacionalnih postopkov

V sodbi z dne 8. julija 2008 v zadevi *Franchet in Byk proti Komisiji* (T-48/05, še neobjavljena) je Sodišče prve stopnje razlagalo Uredbo (ES) št. 1073/1999³², ki ureja inšpekcije, preglede in druge ukrepe, ki jih izvajajo uslužbenci Evropskega urada za boj proti goljufijam (OLAF)

³¹ Protokol o privilegijih in imunitetah Evropskih skupnosti z dne 8. aprila 1965, ki je priloga k Pogodbi o ustanovitvi enotnega Sveta in enotne Komisije (UL 1967, 152, str. 13).

³² Uredba (ES) št. 1073/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 1999 o preiskavah, ki jih izvaja OLAF (UL L 136, str. 1).

– organa, pristojnega zlasti za izvajanje upravnih preiskav znotraj institucij, namenjenih preiskovanju resnih dejstev, ki lahko pomenijo kršitev obveznosti uradnikov in uslužbencev Skupnosti, pri katerih obstaja možnost uvedbe disciplinskega in v nekaterih primerih kazenskega postopka. V tej uredbi je določeno, da je treba te preiskave izvajati v skladu s Pogodbo in zlasti v celoti spoštovati človekove pravice in temeljne svoboščine ter pravico vpletenih oseb, da izrazijo svoje mnenje o dejstvih, ki jih zadevajo. Ker so bile v obravnavanem primeru z več notranjimi revizijami Statističnega urada Evropskih skupnosti (Eurostat) ugotovljene morebitne nepravilnosti v finančnem poslovanju, je OLAF uvedel več preiskav, med drugim glede pogodb, ki jih je Eurostat sklenil z različnimi družbami. OLAF je leta 2002 in 2003 luksemburškim in francoskim pravosodnim organom posredoval spise o preiskavah v zvezi s temi nepravilnostmi, v katerih sta bila omenjena Y. Franchet in D. Byk, nekdanja generalni direktor in direktor Eurostata. Ta sta na Sodišče prve stopnje vložila odškodninsko tožbo in se sklicevala na napake, ki naj bi jih med navedenimi preiskavami storila OLAF in Komisija.

Sodišče prve stopnje je zavrnilo trditev Komisije, da je odškodninska tožba delno prezigodnja, ker nacionalni postopki še vedno potekajo. V okviru postopka pred Sodiščem prve stopnje namreč ne gre za vprašanje, ali so očitana dejstva dokazana ali ne, ampak za presojo načina, kako je OLAF vodil in končal preiskavo – v kateri sta Y. Franchet in D. Byk poimensko navedena in na podlagi katere se jima pripisuje odgovornost za nepravilnosti, ki so bile javno ugotovljene precej pred končno odločbo – pa tudi za presojo tega, kako je Komisija ravnala v okviru te preiskave. Če bi državni pravosodni organi tožeči stranki oprostili obtožb, to namreč ne bi nujno popravilo morebitne škode, ki naj bi jima nastala. Ker se domnevna škoda, navedena pred Sodiščem prve stopnje, razlikuje od tiste, ki bi se lahko dokazala na podlagi oprostitev tožečih strank s strani državnih pravosodnih organov, predlogov o odškodnini ni mogoče zavreči kot prezgodnjih.

Dovolj resna kršitev pravnega pravila, ki posameznikom podeljuje pravice

V zvezi z meritorno presojo je Sodišče prve stopnje v zgoraj navedeni sodbi *Franchet in Byk proti Komisiji* poudarilo, prvič, da bi moral OLAF predhodno obvestiti Y. Francheta in D. Byka o posredovanju spisov, ki se nanašajo nanju, luksemburškim in francoskim pravosodnim organom in da pravilo, v katerem je predvidena taka obveznost, posameznikom podeljuje pravice. Čeprav ima OLAF diskrecijsko pravico, kadar je zaradi preiskave potrebna ohranitev popolne tajnosti, to ne velja v postopku sprejetja sklepa, da se odloži obveščanje zadevnih uradnikov. Tako neizpolnjevanje te obveznosti predhodnega obveščanja pomeni dovolj resno kršitev.

Drugič, Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da v nasprotju z Uredbo št. 1073/1999 nadzorni odbor OLAF ni bil obveščen, preden so bile informacije v zvezi s tožečima strankama posredovane nacionalnim organom. Ker je naloga tega odbora varovati pravice oseb, ki so predmet preiskav OLAF, in je obveščanje tega odbora brezpogojna obveznost, je OLAF storil dovolj resno kršitev pravnega pravila, ki podeljuje pravice posameznikom.

Tretjič, Sodišče prve stopnje je presodilo, da je dejstvo, da je OLAF javno razkril, da sta tožeči stranki zakrivali kazniva dejanja – vključno z uhajanjem informacij v tisk – kršitev načel domneve nedolžnosti, zaupnosti preiskav in dobrega upravljanja. V zvezi z uhajanjem

informacij je menilo, da ker Komisija ni predložila nobenega dokaza, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, da je vir informacij nekdo drug, je za to odgovoren OLAF. Navedena načela posameznikom podeljujejo pravice in njihova kršitev, ki jo je storil OLAF, je dovolj resna glede na to, da mora slednji poskrbeti za to, da do uhajanj ne pride, in da nima diskrecijske pravice v zvezi s spoštovanjem te obveznosti.

Nazadnje, Sodišče prve stopnje je preučilo, ali je Komisija ravnala nezakonito, ko je razkrila različne informacije v okviru zadevnih preiskav, med drugim s sporočilom za javnost, v katerem sta bili imeni tožečih strank povezani s trditvami o zadevi Eurostat. Kljub opozorilu, da se institucijam ne more preprečiti, da bi javnost obveščale o tekočih preiskavah, je Sodišče prve stopnje menilo, da se v obravnavanem primeru ne more šteti, da je Komisija to storila z vso zahtevano diskretnostjo in zadržanostjo ter pri tem upoštevala ustrezno ravnotežje med interesi Y. Francheta in D. Byka ter interesi institucije. Ker Komisija nima diskrecijske pravice v okviru obveznosti upoštevanja načela domneve nedolžnosti, je storila dovolj resno kršitev tega načela.

Sodišče prve stopnje je prav tako preučilo vprašanje navedbe imena uradnika v dokumentih, ki se nanašajo na nepravilnosti in ki jih drugim posreduje institucija ali organ Skupnosti, in sicer v sodbi z dne 24. septembra 2008 v zadevi *M proti Varuhu človekovih pravic* (T-412/05, neobjavljena). Tožeča stranka, uradnik Komisije, je zahtevala nadomestilo škode, ki naj bi ji nastala zaradi navedbe njenega imena v odločbi varuha človekovih pravic o pritožbi, s katero so bile razkrite domnevne nepravilnosti v službi Komisije, v katero je bila razporejena, in ki se je nanašala na gradnjo čistilne naprave, ki bi negativno vplivala na okolje.

Sodišče prve stopnje je presodilo, da so lahko le institucije ter organi Skupnosti, in ne posamezniki, predmet poizvedb varuha človekovih pravic. Ob uporabi, po analogiji, sodne prakse iz sodbe z dne 15. junija 1999 v zadevi *Ismeri Europa proti Računskemu sodišču*³³ je poudarilo, da lahko varuh človekovih pravic zato, da bo njegova naloga uspešno opravljena, izjemoma popolnoma razkrije ugotovljena dejstva in torej poimensko navede vpletene osebe. Na podlagi posebnih okoliščin, ki so lahko povezane z resnostjo dejstev ali nevarnostjo zmede, ki bi lahko škodovala interesom tretjih oseb, lahko varuh človekovih pravic v svojih odločbah poimensko navede osebe, ki načeloma ne spadajo v okvir njegovega nadzora, če se spoštuje načelo kontradiktornosti. V obravnavanem primeru je Sodišče prve stopnje ugotovilo, na eni strani, da poimenovanje tožeče stranke ni bilo nujno niti za dosego cilja, ki mu je razkritje nepravilnosti sledilo, niti za preprečitev nevarnosti zmede z drugimi posameznimi uradniki, ki v razkritem primeru niso bili odgovorni, ter, na drugi strani, da varuh človekovih pravic pred sprejetjem svoje odločbe tožeče stranke ni zaslišal.

Sodišče prve stopnje je presodilo, da je kršitev varuha človekovih pravic dovolj resna za vzpostavitev nepogodbene odgovornosti Skupnosti, ker čeprav ima ta organ široko diskrecijsko pravico v zvezi z utemeljenostjo pritožb ali nadaljnjimi ukrepi, to ne velja za presojo vprašanja, ali je v konkretnem primeru mogoče odstopiti od pravila zaupnosti.

³³ T-277/97, Recueil, str. II-1825. Sodba je bila v pritožbenem postopku potrjena s sodbo Sodišča z dne 10. julija 2001 v zadevi *Ismeri Europa proti Računskemu sodišču* (C-315/99 P, Recueil, str. I-5281).

Drugo posebej pomembno vprašanje, ki ga je v tem letu Sodišče prve stopnje preučilo na tem področju, je možnost uveljavljanja odgovornosti Skupnosti zaradi napak, ki jih je storila Komisija, ko je koncentracijo, ki ji je bila priglašena, razglasila za nezdržljivo s skupnim trgom. Zadeva *MyTravel proti Komisiji* (sodba Sodišča prve stopnje z dne 9. septembra 2008, T-212/03, še neobjavljena) se nanaša na tožbo, ki jo je vložil britanski organizator potovanj MyTravel, pred tem znan kot Airtours, ki mu je Komisija zavrnila možnost pridobitve celotnega kapitala enega od njegovih konkurentov v Združenem kraljestvu. Družba Airtours je izpodbijala analizo Komisije in vložila tožbo pri Sodišču prve stopnje ter v zgoraj navedeni sodbi *Airtours proti Komisiji* dosegla razglasitev ničnosti izpodbijane odločbe, ker Komisija ni dokazala negativnih učinkov koncentracije.

Na podlagi te sodbe je družba MyTravel vložila odškodninsko tožbo zaradi škode, ki naj bi ji nastala zaradi nezakonnosti v postopku nadzora, ki ga je opravila Komisija.

Sodišče prve stopnje je uporabilo podoben pristop kot v sodbi z dne 11. julija 2007 v zadevi *Schneider Electric proti Komisiji*³⁴ in presodilo, da načeloma ne more biti izključeno, da lahko očitne in resne napake pri ekonomski analizi Komisije, ki je podlaga za odločbo, s katero je bila koncentracija razglašena za nezdržljivo s skupnim trgom, pomenijo dovolj resno kršitev za vzpostavitev nepogodbene odgovornosti Skupnosti. Vendar je pojasnilo, da mora v okviru svoje preučitve odškodninske tožbe obvezno upoštevati naključja in težave v zvezi z nadzorom nad koncentracijami na splošno in zlasti v zvezi s strukturami zapletenega oligopola. To je samo po sebi zahtevnejše od tega, kar se zahteva v okviru preučitve ničnostne tožbe, v okviru katere se Sodišče prve stopnje v mejah tožbenih razlogov, ki jih je predložila tožeča stranka, zadovolji s preučitvijo zakonitosti izpodbijane odločbe, da bi zagotovilo, da je Komisija pravilno presodila različne elemente, ki so ji omogočili ugotovitev, da zadevna koncentracija ni združljiva s skupnim trgom. Zato preproste napake pri presoji in nepredložitev upoštevanih dokazov v okviru zgoraj navedene sodbe *Airtours proti Komisiji* same po sebi ne zadostujejo za ugotovitev očitne in resne kršitve meja diskrecijske pravice Komisije v zvezi z nadzorom koncentracij in ob zapletenem oligopolnem položaju. Komisija je namreč kljub svojim napakam v obravnavani zadevi imela dokaze v upravnem spisu, na podlagi katerih je lahko razumno utemeljila svoje ugotovitve. Nezakonnosti, ki jih je ugotovilo Sodišče prve stopnje v sodbi *Airtours proti Komisiji*, ne pomenijo, da je Komisija storila očitno in resno kršitev pri uporabi diskrecijske pravice v zvezi z nadzorom koncentracij, če – kot v obravnavani zadevi – lahko navede razloge, zaradi katerih je lahko razumno menila, da je njena presoja utemeljena. Poleg tega, čeprav sklepanje Komisije o preglednosti trga Sodišča prve stopnje ni prepričalo, ker ni bilo ustrezno podprto z dokazi oziroma je bilo slabo obrazloženo, pa se je Komisija odločila po natančni preučitvi podatkov, predloženih v okviru upravnega postopka.

Nazadnje, Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da je Komisija preučila zaveze, ki jih je družba Airtours predlagala za odpravo težav v zvezi z morebitnimi negativnimi učinki koncentracije na konkurenco, ki jih je ugotovila Komisija, in da te niso jasno ustrezale očitkom.

Na podlagi teh preudarkov je Sodišče prve stopnje ugotovilo, da Komisija ni storila dovolj resne kršitve pravnega pravila, ki posameznikom podeljuje pravice.

³⁴ T-351/03, ZOdl., str. II-2237, v pritožbenem postopku.

III. Pritožbe

Leta 2008 je bilo pri Sodišču prve stopnje vloženih 37 pritožb zoper odločbe Sodišča za uslužbenke. Pritožbeni senat, ki ga sestavlja pet sodnikov, in sicer predsednik Sodišča prve stopnje ter izmenično štirje predsedniki senatov, je končal 21 od teh zadev. Sodišče prve stopnje je s šestimi sodbami izpodbijane odločbe delno razveljavilo, tri od teh zadev pa so bile vrnjene Sodišču za uslužbenke v novo odločanje³⁵.

V zvezi z eno od odločb, izdanih na tem področju leta 2008 (sodba Sodišča prve stopnje z dne 5. marca 2008 v zadevi *Combescot proti Komisiji*, T-414/06 P, še neobjavljena), je prvi generalni pravobranilec Sodišča na podlagi člena 225(2), drugi pododstavek, ES in člena 62 Statuta Sodišča predlagal ponovno preučitev. Vendar ta predlog ni bil sprejet.³⁶

Na organizacijski ravni je Sodišče prve stopnje odločilo, da bodo v zvezi z zadevami, vloženimi med 1. oktobrom 2008 in 30. septembrom 2009, pritožbeni senat sestavljali le trije sodniki, in sicer predsednik Sodišča prve stopnje in izmenično dva predsednika senatov, z možnostjo odstopa zadeve v odločanje razširjenemu senatu petih sodnikov (sklep z dne 8. julija 2008, UL C 197, str. 17).

IV. Predlogi za izdajo začasne odredbe

V tem letu je bilo pri Sodišču prve stopnje vloženih 58 predlogov za izdajo začasne odredbe, kar je pomembno povečanje v primerjavi s številom predlogov (34), ki so bili vloženi leta 2007 in ki so že precej presegle število predlogov iz predhodnega leta. Leta 2008 je sodnik za začasne odredbe odločil o 57 predlogih za izdajo začasne odredbe v primerjavi z 41 leta 2007. Ugodil je le enemu predlogu za odložitev izvršitve, in sicer v sklepu predsednika Sodišča prve stopnje z dne 30. oktobra 2008 v zadevi *Francija proti Komisiji* (T-257/07 RII, neobjavljen).

V zvezi z zadevo, v kateri je bil izdan navedeni sklep *Francija proti Komisiji*, je treba spomniti, da je sodnik za začasne odredbe že s sklepom z dne 28. septembra 2007 v zadevi *Francija proti Komisiji* (T-257/07 R, ZOdl., str. II-4153) ob upoštevanju resnosti očitka na podlagi kršitve previdnostnega načela odložil uporabo sistema ublažitve zdravstvenih ukrepov, ki se uporabljajo za transmisivne spongiformne encefalopatije in ki jih je Komisija sprejela leta 2007 na podlagi napredka znanstvenih spoznanj. Zoper navedeni sklep z dne 28. septembra 2007 ni bila vložena pritožba pri predsedniku Sodišča. Nasprotno, Komisija je razveljavila ta sistem ublažitve in sprejela novo ureditev, katere vsebina je bila skoraj enaka vsebini razveljavljenega sistema. Različna je bila le obrazložitev nove ureditve, ker so

³⁵ Še neobjavljene sodbe Sodišča prve stopnje z dne 1. julija 2008 v zadevi *Komisija proti D* (T-262/06 P), z dne 19. septembra 2008 v zadevi *Chassagne proti Komisiji* (T-253/06 P) in z dne 13. oktobra 2008 v zadevi *Neophytou proti Komisiji* (T-43/07 P). Nasprotno pa je Sodišče prve stopnje dokončno odločilo v še neobjavljenih sodbah z dne 22. maja 2008 v zadevi *OtT-in drugi proti Komisiji* (T-250/06 P), z dne 8. julija 2008 v zadevi *Komisija proti Economidis* (T-56/07 P) in z dne 18. decembra 2008 v združenih zadevah *Belgija in Komisija proti Genette* (T-90/07 P in T-99/07 P).

³⁶ Odločba Sodišča z dne 16. aprila 2008 (C 216/08 RX, neobjavljena).

bile v njej navedene znanstvene in tehnične razlage, ki naj bi dopolnile razloge za prejšnji sistem. V teh okoliščinah je Francoska republika vložila nov predlog za odložitev izvršitve nove ureditve.³⁷

Predsednik Sodišča prve stopnje je menil, da se lahko ob upoštevanju, da je nova ureditev skoraj enaka staremu sistemu, v okviru preizkusa pogoja v zvezi s *fumus boni juris* omeji na preučitev, ali nova obrazložitev vsebuje elemente, ki bi lahko utemeljili drugačno presojo od tiste iz sklepa z dne 28. septembra 2007 v zvezi s starim sistemom. Na podlagi tega selektivnega preizkusa je predsednik sklenil, da ni takih elementov v zvezi z oceno in obvladovanjem tveganja, ki sta bila opravljena na podlagi nove obrazložitve. Predsednik je torej presodil, da se trditve Francoske republike, v skladu s katerimi nova ureditev krši previdnostno načelo, na prvi pogled ne zdijo neupoštevne in utemeljujejo poglobljeno preučitev, ki jo bo moralo opraviti sodišče, ki bo odločalo o glavni stvari. V zvezi s pogojem nujnosti je predsednik presodil, da obstaja resno tveganje nastanka resne in nepopravljive škode za zdravje ljudi, če se ne bi odobrila predlagana odložitev izvršitve. V zvezi s tehtanjem interesov v tej zadevi je poudaril, da je treba v obravnavanem primeru zahtevam, povezanim z varstvom javnega zdravja, priznati prevlado nad preudarki, navedenimi v utemeljitev ublažitve zdravstvenih ukrepov, ki veljajo na tem področju.

Vsi drugi predlogi za izdajo začasne odredbe so bili zavrtni, večina med njimi zaradi neobstoja nujnosti, ker tožecim strankam ni uspelo dokazati neposredne grožnje resne in nepopravljive škode. Opozoriti pa je treba zlasti na tri glavne skupine zadev.³⁸

Prva skupina se nanaša na osem predlogov za izdajo začasne odredbe, ki jih je vložila Republika Ciper za odložitev izvršitve obvestil o razpisih, ki jih je pripravila Komisija in ki so bili namenjeni spodbujanju gospodarskega razvoja v severnem delu Cipra. Republika Ciper je trdila, da je v teh obvestilih Komisija obravnavala turško skupnost na Cipru, kot da je avtonomna državna tvorba in kot da je priznan obstoj „Turške republike Severni Ciper“. Menila je, da ta obvestila pomenijo resno nevarnost za njeno suverenost, neodvisnost, ozemeljsko celovitost in enotnost.

V treh sklepih v zadevi *Ciper proti Komisiji*³⁹ je predsednik Sodišča prve stopnje po opozorilu, da je Republika Ciper edina državna tvorba na otoku, ki je mednarodno priznana, ter da je severni del otoka del njenega ozemlja in da spada le pod njeno suverenost, priznal,

³⁷ V zadevi iz postopka v glavni stvari (T-257/07) je bilo Francoski republiki dovoljeno razširiti svoje predloge in tožbene razloge na novo ureditev.

³⁸ Četrta skupina se nanaša na 19 predlogov za izdajo začasne odredbe, ki so jih vložila italijanska podjetja s sedežem v beneški regiji, ki so prejela državne pomoči, nezdružljive s skupnim trgom. S sklepom predsednika Sodišča prve stopnje z dne 8. julija 2008 v združenih zadevah *Fondazione Opera S. Maria della Carità in drugi proti Komisiji* (T-234/00 R, T-235/00 R in T-283/00 R, neobjavljen) so bili trije od teh predlogov zavrtni kot nedopustni, ker so se tožeče stranke omejile na navedbe o svojih tožbah v glavni stvari in na spremembo italijanske zakonodaje na področju izdaje začasnih odredb, ne da bi navedle dejansko stanje in pravni okvir, na podlagi katerega bi lahko sodnik za začasne odredbe preizkusil pogoje v zvezi s *fumus boni juris* in nujnostjo. Od preostalih 16 predlogov so tožeče stranke odstopile.

³⁹ Neobjavljeni sklepi predsednika Sodišča prve stopnje z dne 8. aprila 2008 v združenih zadevah *Ciper proti Komisiji* (T-54/08 R, T-87/08 R, T-88/08 R in od T-91/08 R do T-93/08 R) ter z dne 11. aprila 2008 v zadevi *Ciper proti Komisiji* (T-119/08 R) in v zadevi *Ciper proti Komisiji* (T-122/08 R). Po zavrnitvi osmih predlogov za izdajo začasne odredbe je Republika Ciper odstopila od vseh tožb v zadevah iz postopka v glavni stvari.

da se utemeljitev Republike Ciper lahko zdi dovolj upoštevna za izpolnitev pogoja v zvezi s *fumus boni juris*. Vendar pa je sklenil, da ni podana očitna in resna kršitev mednarodnega prava in prava Skupnosti, tako da navedene škode ni mogoče opredeliti kot resne. Sporna obvestila sama po sebi namreč nimajo političnega namena, zlasti pa niso namenjena obravnavi problematike morebitne združitve otoka Ciper. Gre za tehnična besedila, s katerimi naj bi se ponudnikom podale koristne informacije, ki bi jim omogočile, da se odločijo, ali bodo sodelovali v postopku predložitve ponudb, in da pripravijo svojo razpisno dokumentacijo. Po mnenju predsednika navedena škoda, ki je izključno nepremoženjska, prav tako ni nepopravljiva, ker bi bila morebitna razglasitev ničnosti izpodbijanih obvestil v postopkih v glavni stvari zadostno nadomestilo.

Druga skupina zadev se nanaša na ukrepe zamrznitve sredstev, ki jih je sprejel Svet zoper iransko banko Bank Melli Iran (v nadaljevanju: BMI) in njeno londonsko podružnico, Melli Bank, v okviru sistema sankcij, uvedenega z namenom pritiska na Islamsko republiko Iran, da bi ta opustila nekatere dele svojega jedrskega programa.

Ta predlog je bil zavržen s sklepom predsednika Sodišča prve stopnje z dne 27. avgusta 2008 v zadevi *Melli Bank proti Svetu* (T-246/08 R, neobjavljen). V zvezi z domnevno finančno škodo je predsednik Sodišča prve stopnje presodil, da brez konkretnih podatkov o finančnem položaju BMI, ki stoo odstotno nadzira tožečo stranko, v predlogu za izdajo začasne odredbe ne more preučiti, ali bi tožeči stranki njena nemožnost, da opravlja bančne posle, ker spada v skupino BMI, glede na skupni promet te skupine povzročila izgubo, ki bi se lahko opredelila kot resna finančna škoda. Dodal je, da se zdi stvarneje pričakovati, da bo imela tožeča stranka minimalna sredstva za zagotovitev svojega preživetja do razglasitve sodbe v glavni stvari in da bo lahko skupina BMI v tem obdobju krila finančno škodo, nastalo londonski podružnici. V zvezi z domnevno škodo za ugled tožeče stranke je predsednik menil, da bi ob predpostavki, da je dokazana, nastala že z izpodbijanim sklepom. Po mnenju predsednika namen postopka za izdajo začasne odredbe ni zagotoviti nadomestila že nastale škode, ampak polno učinkovitost sodbe, s katero je odločeno o glavni stvari. V vsakem primeru bi bila razglasitev ničnosti izpodbijanega sklepa v postopku v glavni stvari zadostno nadomestilo za domnevno nepremoženjsko škodo.

Melli Bank je 17. septembra 2008 vložila drugo ničnostno tožbo zoper isti sklep.⁴⁰ Predlog za izdajo začasne odredbe, vložen hkrati s to drugo tožbo, je bil zavržen s sklepom predsednika Sodišča prve stopnje z dne 17. septembra 2008 v zadevi *Melli Bank proti Svetu* (T-332/08 R, neobjavljen) iz enakih razlogov, s katerimi je bila utemeljena zavrnitev prvega predloga. Nazadnje je bil s sklepom z dne 15. oktobra 2008 v zadevi *Bank Melli Iran proti Svetu* (T-390/08 R, neobjavljen) iz enakih razlogov zavržen predlog za izdajo začasne odredbe, ki ga je vložila BMI, matična družba tožeče stranke, ob ničnostni tožbi zoper isti sklep.

Tretja skupina zadev je povezana z odločbo, s katero je Komisija brez glob naložila 24 organizacijam za upravljanje avtorskih pravic s sedežem v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) in članicam Mednarodne konfederacije društev avtorjev in skladateljev (CISAC), da

⁴⁰ V zvezi s tema tožbama niso izpolnjeni pogoji litispence, ker je bila druga tožba vložena v roku iz člena 230, peti odstavek, ES in ker temelji na drugih tožbenih razlogih glede na tiste, ki so bili navedeni v okviru prve tožbe.

morajo med drugim spremeniti dvostranske sporazume o vzajemnem zastopanju, ki so jih sklenile za upravljanje pravic do javnega izvajanja glasbenih del, ki jih imajo avtorji (skladatelji in pisci besedil).⁴¹ Po mnenju Komisije temelji ta mreža dvostranskih sporazumov na usklajenem ravnanju, ki je prepovedano s členoma 81 ES in 53 Sporazuma EGP. CISAC in 20 organizacij so vložile ničnostne tožbe zoper to odločbo. Devet organizacij, in sicer nemška, italijanska, francoska, poljska, finska, madžarska, danska, grška in norveška, je ob tožbah vložilo še predloge za odložitev izvršitve izpodbijane odločbe.

Predsednik Sodišča prve stopnje je s sklepi z dne 14. novembra 2008 v zadevah *Stowarzyszenie Autorów, ZAiKS proti Komisiji* (T-398/08 R, neobjavljen), *Säveltäjän Tekijänoikeustoimisto Teosto proti Komisiji* (T-401/08 R, neobjavljen), *GEMA proti Komisiji* (T-410/08 R, neobjavljen), *Artisjus proti Komisiji* (T-411/08 R, neobjavljen), *Sacem proti Komisiji* (T-422/08 R, neobjavljen), z dne 20. novembra 2008 v zadevi *SIAE proti Komisiji* (T-433/08 R, neobjavljen) in z dne 5. decembra 2008 v zadevi *KODA proti Komisiji* (T-425/08 R, neobjavljen), sodnik začasne odredbe (S. Pappasavvas) pa s sklepom z dne 19. novembra 2008 v zadevi *AEPI proti Komisiji* (T-392/08 R, neobjavljen), zavrnil osem predlogov za izdajo začasne odredbe zaradi neobstoja nujnosti, ker tožeče stranke niso dokazale neposredne grožnje resne in nepopravljive škode v primeru takojšnje izvršitve izpodbijane odločbe. V teh sklepih je bilo med drugim opozorjeno, da se izpodbijana odločba ne nanaša na področje tako imenovanih „off line“ dejavnosti tožečih strank (koncerti, radio, diskoteke, bari itd.), ampak le na tako imenovano „on line“ izkoriščanje avtorskih pravic (spletno, satelitsko in kabelsko oddajanje), za katero nobena od tožečih strank ni dokazala, da pomeni pomemben del njenih prihodkov. Poleg tega v skladu z navedenimi sklepi Komisija v izpodbijani odločbi ni niti prepovedala sistema sporazumov o vzajemnem zastopanju kot takega niti onemogočila tožečim strankam, da izvajajo nekatere ozemeljske razmejitve, ampak se je omejila na kritiko usklajenosti pristopa, ki so ga v ta namen uporabile vse organizacije. Nazadnje, v zvezi z zaskrbljenostjo tožečih strank, da bi jih lahko izpodbijana odločba zaradi pravne negotovosti, ki bi jo povzročila glede veljavnosti in vsebine prihodnjih sporazumov o vzajemnem zastopanju, izpostavila tveganju, da jih bo Komisija sankcionirala zaradi kršitve obveznosti spremembe sistema, je treba sklepati, da je navedeno tveganje le hipotetično in da mora Komisija, če bi tožečim strankam nameravala naložiti sankcijo, dokazati, da pomeni njihovo nadaljnje ravnanje kršitev, pri čemer jim ni onemogočeno, da zadevo predložijo sodišču Skupnosti, da bi ugotovilo nezakonnost naloženih sankcij na podlagi trditve, da je obveznost spremembe sistema, naložena v izpodbijani odločbi, dvoumna.

Nazadnje je treba navesti sklep predsednika Sodišča prve stopnje z dne 18. marca 2008 v zadevi *Aer Lingus Group proti Komisiji* (T-411/07 R, še neobjavljen) zaradi pomembnih pojasnil v zvezi z dopustnostjo predlogov za izdajo začasne odredbe. Pojasnjeno je, da sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, načeloma ne more izdati začasne odredbe, ki bi pomenila poseg v izvajanje pooblastil druge institucije. Zato je treba kot nedopusten zavreči predlog za izdajo začasne odredbe, naj se Komisiji naloži, da na določen način uporabi člen 8(4) in (5) Uredbe št. 139/2004⁴², tako da sprejme določene ukrepe zoper drugo

⁴¹ Odločba Komisije C(2008) 3435 konč. z dne 16. julija 2008 v zvezi s postopkom na podlagi členov 81 ES in 53 Sporazuma EGP (zadeva COMP/C2/38.698 – CISAC).

⁴² Uredba Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 24, str. 1).

stranko prepovedane koncentracije. Če bi bilo namreč s sodbo v postopku v glavni stvari odločeno, da je Komisija pristojna, da odredi ukrepe, določene v členu 8(4) in (5) te uredbe, bi morala Komisija, če bi v okviru pooblastila za nadzor, ki ji je dodeljeno glede koncentracij, menila, da je to nujno, sprejeti nujne ukrepe, potrebne za izvršitev sodbe v skladu s členom 233 ES.

Poleg tega je poudarjeno, da je namen širokega besedila člena 243 ES očitno podeliti sodniku, ki obravnava predlog za izdajo začasne odredbe, zadostno pooblastilo, da odredi vsak ukrep, za katerega meni, da je nujen za zagotovitev polne učinkovitosti prihodnje dokončne odločbe, da ne bi nastala praznina v pravnem varstvu, ki ga zagotavlja Sodišče. Torej ni mogoče izključiti, da lahko sodnik, ki obravnava predlog, sklepe naslovi neposredno na tretje osebe, če je to potrebno, pri čemer mora vendarle upoštevati, na eni strani, postopkovne pravice, še posebej pravico naslovnikov začasnih odredb in strank, na katere začasne odredbe neposredno vplivajo, da so zaslišani, in, na drugi strani, moč *fumus boni iuris* ter grozečo resno in nepopravljivo škodo. Tudi če tretja oseba med postopkom za izdajo začasne odredbe še ni imela možnosti biti zaslišana, ni mogoče izključiti, da se ji v izjemnih okoliščinah in ob upoštevanju začasnosti ukrepa naloži začasen ukrep, če se izkaže, da bi bila tožeča stranka brez takega ukrepa izpostavljena položaju, ki lahko ogrozi njen obstoj. Sodnik, pristojen za izdajo začasne odredbe, opravi to presojo, ko tehtta različne interese v zadevi.